

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHINA

РІК XIX, Ч. 3-4 (74-75) ОСІНЬ-ЗИМА — 1998 — FALL-WINTER VOL. XIX, No. 3-4 (74-75)

**НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ**

**OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE**

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

РІК XIX, Ч. 3-4 (74-75) ОСІНЬ-ЗИМА — 1998 — FALL-WINTER VOL. XIX, No. 3-4 (74-75)

ЗМІСТ

Б. Кравців: Різдво	1
<i>На актуальні теми</i>	
“Політичний русинізм” не пройде! (Інтерв’ю)	2
Б. Ольшанівська: Зустріч попяків і українців	4
В. Симоненко: 65-ті роковини голоду в Україні	5
П. Йопата: Сильвестер Сембратович	6
Б. К. Христос Родився	8
<i>На мистецькі теми</i>	
P. Левицький: “Вулиця”	9
P. Одрехівський: Маловідомий твір різьбяря Михайла Орисика	10
M. Маркович: Допоможім побудувати пам’ятник Никифорові!	11
B. Марусик: “Дай нам, Боже, кращий розум	12
<i>Lemkivshchyna:</i>	
Christmas Greetings	14
The Legacy of Genocide	15
S. Rapawy: War Comes to Karlykiv	16
M. Паранчак: Тигар несправедливості живучий	20
<i>Нам пишуть</i>	
Галина Завійська: Бережанські землі	23
Г. Щерба: 10-річчя товариства “Лемківщина” у Львові	24
З діяльністю СФУЛО	26
З життя організації	27
<i>Рецензії, анотації</i>	
Л. Хмельковський: “Серце болить, а розказувати треба”	28
М. Е. Станкевич: Нова книжка Р. Одрехівського	30
<i>Відійшли від нас:</i>	
М. Мицьо: Св. п. Василь Скомський	31
В. і П.: Св. п. Іванка Котляр	32
<i>На обкладинці: “Різдво на Лемківщині”. Мал. М. Варшавський, 1998.</i>	
<i>On the cover: “Christmas in Lemkivshchyna” by M. Varshavskyi, 1998</i>	

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Марія Дупляк (головний редактор), Зенон Войтович, Іван Гвозда.
EDITORIAL BOARD: Marie Duplak (Editor-in-chief), Ivan Hvozda, Zenon Wojtowych.

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешньовського
Cover design by Mykhailo Chereshniovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООП

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дупляк
Зенон Галькович
Володимир Кікта
Зенон Войтович
Степан Косцюлек
Іван Гвозда
Мирон Мицьо
Микола Дупляк

голова
1-й заст. голови
і реф. зовнішніх зв’язків
2-й заст. голови
секретар
скарбник
член екзекутиви
член екзекутиви
член екзекутиви

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковальчик
Корнило Бабяк
Степан Гованський
Іван Гресь

доломоговий
організаційний
музичний
культ.-освітній

ВІЛНІ ЧЛЕНІ

Іван Васічко
Іван Філь
Ярослав Кравчишин

Василь Гаргай
Теодор Малинськ
Петро Русинко

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Михайло Даіман
Теодор Полянський
Іван Нищіт

голова
член
член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Іван Хомко
Юліян Котляр
Анна Войтович

голова
член
член

Адреса Крайової Управи ООП:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

“Lemkivshchyna” Magazine
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.
35 Harding Avenue, Clifton, NJ 07011
Tel.: 1(973) 772-2166 Fax: 1(973) 772-1963
e-mail: computopr@aol.com

РІЗДВО

Шелестітиме сіно на столі під скатертю,
дідуха у кімнату хтось повагом притащить,
і покотяться діти на солому простерту —
Все по-давньому! Тильки... Мов торік... було краще...

З проскурками-бажанням встане батько: Ростіть ви!
Хтось зворушений вдарить в струни в основі цвіллю...
І, як будуть молитись, не скінчу я молитви,
бо чужим стане слово в цю вроčисту хвилю.

Зночі виловлять церкву якісь тіні родимі,
хтось молитися буде гаряче так Пречистій
і дивитись: як образ никне в синьому димі
і як жар роздуває паламар у захристії.

І підуть дні святині і святецьні теж нуди, —
стіл заставлений буде свяtkовими достатками,
і новиною давнє заворушиться в грудях,
як у вікна дзвінками застукаче колядка.

Богдан Кравців

З нагоди

*Свят Різдва Христового і Нового Року вітаємо
український народ у Вільній Україні
та на поселеннях.*

*Щиросердечні поздоровлення пересилаємо
Ієрархам Українських Церков,
Проводам українських організацій і установ
на Рідних Землях і в діаспорі, та усім нашим членам.*

Хай Новонароджене Дитятко зішле Вам радість і щастя!

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

СЛАВІМО ЙОГО!

**СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ в АМЕРИЦІ
ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ в США**

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

“ПОЛІТИЧНИЙ РУСИНІЗМ” НЕ ПРОЙДЕ!*

(ЧАСТИНА ІНТЕРВ'Ю З ГОЛОВОЮ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ,
ТЕОДОЗІЕМ СТАРАКОМ)

— Отже, пане Старак, про русинів. Ви недавно вернулися з фестивалю культури русинів-українців Словаччини у м. Свиднику. Яка програма цього фестивалю?

— Це вже 44-ий фестиваль — щорічний, традиційний. Він здебільшого фолклорний, виступають самодіяльні колективи з тих сіл і міст Словаччини, де проживають українці. Гостями фестивалю (свою майстерність демонстрували з великим успіхом) були два колективи з Київщини. Один — з Таращі. Називається “Козацький курінь”. Глядачі вирізнили той колектив і через одяг — історичний, нетрадиційний, особливо — у жінок, і через пісні — козацькі, а також — “Ой, там на горі, на Маківці”. Ще один колектив з Бородянки, місцевий хор, мав також великий успіх. Поодинокі виконавці і колективи приїхали з Ужгороду, з Польщі (цікаво, що два колективи — польські), з Югославії. Були також з Хорватії, Чехії. Для людей то було справді велике свято. Хоч враховувалася і позиція словацького уряду, усюди майоріли лише державні прапори Словаччини, українських — не було. Словаччина ставиться до того по-своєму. Товариство русинів-українців у Словаччині веде величезну діяльність. Підтримує народну творчість, утримує у Свиднику прекрасний музей і скансен. Музей, до речі, видає наукові записки. І все ж скаржаться лідери українсько-русинського руху на те, що уряд Словаччини ставиться до них не так, як треба — закриває українські школи. Відчувається сильна слованізація українського населення. На жаль, в цьому процесі активну роль відіграє греко-католицька церква.

— Чия?

* За Вільну Україну, 23-го липня, 1998, Україна.

— Була наша. А тепер — слованізується.

— Священики — хто?

— Словаки або слованізовані українці. Натомість тримається свого православна церква.

— Ви спеціально на фестиваль їздили?

— Ні. Я мав провести нараду європейських членів президії Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО).

— Як їх голова?

— Так. Участь у нараді взяв також голова руснаків-українців Югославії пан Сакач. Домовився, що і його організація увійде у СФУЛО. Крім загальних питань організаційного характеру, дуже важливе місце зайняла проблема так званого русинського руху, очолюваного професором Торонтського університету (чомусь він завідує катедрою української мови), П. Магочі. Стало відомо, що в травні 1999 року відбудеться V Світовий конгрес русинів... В Ужгороді.

— То тих русинів, що вважають себе окремою нацією?

— Так. Перші чотири відбулися в Словаччині, Югославії, Польщі і Угорщині. А тепер, бачите, хочуть провести в Україні. Під час обговорення цього питання розгорнулася дуже гостра дискусія. Відомо, що вже Закарпатська обласна рада (голова — пан Іванчо) дала згоду на проведення цього конгресу. Обурення учасників наради викликала позиція радника посла України в Словаччині А. Статівки, який заявив, що русини мають право на проведення свого конгресу в Україні, і уряд України не має нічого проти.

— Очевидно, він мав на увазі віцепрем'єра Смолія?

— Напевно. Наскільки мені відомо, жодних офіційних заяв з приводу цього

конгресу з боку уряду України не було. Але останнім часом я дізнався, що, справді, і в Кабінеті Міністрів, і в Міністерстві закордонних справ не заперечують проти проведення цього конгресу.

— **А для чого вони це роблять?**

— Створюється враження, що в Києві підтримують всілякі антиукраїнські акції. Так званий русинський рух (як ми його називаємо — “політичний русинізм”) інспірований, підтримуваний і фінансований певними політичними силами за межами України. З усіх боків: і зі сходу, і з заходу, і з півдня...

— **З півдня?.. То хто?**

— Словаки і угорці. Очевидно, конгрес таки відбудеться. Але цілий ряд українських організацій, в тому числі — лемківські, організують широку кампанію протесту. Можливо, ця кампанія і не дасть практичних результатів, але відкриє багатьом в Україні очі на позиції певних високих посадових осіб, для яких державні інтереси України є чужими. Під час дискусії у Свиднику делегати Об'єднання лемків у Польщі провели паралель між політичним русинізмом і сепаратистами із Сілезії (Польща). Торік відбувся з'їзд “шльонзаків” — корінних мешканців Сілезії, на якому вони заявили (задекларували) відокремлення від польського народу. Вважають себе окремою нацією. У Польщі негайно Верховний суд розцінив це як антидержавну, антинаціональну акцію, анулював усі рішення з'їзду, і, мабуть, цей з'їзд був останній.

— **Будемо вважати, що ваше ітерв'ю є дипломатичним запитом до Верховного Суду України?**

— Може, і до Верховного Суду, і до Кабінету Міністрів, і до Адміністрації Президента, і до Верхової Ради України. Суть проблеми полягає у тому, що русинські лідери зирають до своєї “нації” все населення українського Закарпаття, частини Івано-Франківської області та Буковини, лемків Польщі, русинів-українців Словаччини, українські меншини в Угорщині, Румунії, Югославії, заявляючи, що їх є вісім мільйонів. Русини самовільно проголосили утворення своєї “держави” — так званої “Підкарпатської Русі” і навіть зорганізували в Братиславі свій “ЛЕМКІВЩИНА”, Ч. 3-4, ОСІНЬ-ЗИМА, 1998

“уряд в екзилі”.

— **Що він робить?**

— Нічого не робить. Продукує декларації. Лідери “політичного русинізму” стоять на відверто ворожих позиціях щодо Української держави, називаючи Україну фашистською, тоталітарною державою і подаючи позови на Українську державу до міжнародних організацій, в тому числі — і до Міжнародного трибуналу в Газі.

— **I про що ж вони пишуть у тих позовах?**

— Що Україна “політичних русинів” переслідує і вимагають осудження перед світом. Слід зазначити, що тільки певні впливові політичні сили Словаччини всерйоз трактують “політичний русинізм”, розраховуючи на те, що з допомогою послідовника Магочі вдасться анексувати Закарпаття.

— **A хіба про це всерйоз можна думати?**

— Виявляється, що так. У парляменті Словаччини вже прозвучали виступи: мовляв, у 1945 році Советський Союз незаконно загарбав Закарпаття, отже, воно має бути повернуте Словаччині.

— **Наш уряд якось на це прореагував?**

— Так. Уряд України спочатку не звернув увагу на “політичний русинізм”, потім були зроблені деякі дипломатичні кроки у напрямі осудження “політичного русинізму”. Але робилося все це дуже кволо. З повідомлень русинської преси у Словаччині випливає, що їхні лідери, зокрема голова Світового конгресу русинів пан Турок, вважають, що проведення конгресу в Ужгороді автоматично означатиме визнання Україною русинської “нації”. До речі, Польща, яка початково підтримувала “політичний русинізм” і навіть таємно фінансувала конгрес русинів у Криниці, тепер відхрещується від нього. У Польщі вголос про підтримку практично не говориться. Говориться тільки про визнання лемків окремою нацією. Це сталося після того, як “рускаки” опублікували карту своєї “держави”, в яку включили Лемківщину, тобто південносхідні терени Польщі.

— **Де опублікували?**

— У своїх виданнях. Переважно — в Словаччині. Газети “Русин” і “Русинські

ЗУСТРІЧ ПОЛЯКІВ І УКРАЇНЦІВ

30-го жовтня 1998 р. в Польському Консульяті в Нью Йорку відбулася двогодинна зустріч представників польського уряду і українців – Володимира Боднара (від Українського Крайового Центру: Історично Інформаційної Мережі – АНЧЕЙН), Володимира Кікти (від Фундації Дослідження Лемківщини в Америці), Лева Коленського і Божени Ольшанівської (від Американці в Обороні Людських Прав в Україні – АГРУ). Зустріч відбулася на запрошення політичного радника польської амбасади до ЗСА Якова Т. Вольського, у присутності генерального консула Польщі в Нью Йорку Ричарда Клемма. Головною темою дискусії під час зустрічі був лист від головного секретаря Ватикану Содано і справа видворення одруженіх українських греко-католицьких священиків з Польщі.

Радник Вольський, у своєму вступному слові, подякував за листи від АГРУ і АНЧЕЙН до польського уряду і до єпископів римо-католицької Церкви в Польщі ѹ затурбовання справою одруженіх українських греко-католицьких священиків з України в Польщі, згадав про прогрес польсько-українських взаємин і запевнив присутніх про добросусідські і приятельські відносини між Польщею і Україною. Він м.ін. пригадав присутнім, що Польща була першою державою, яка визнала незалежність України кілька днів по її проголошенню і, що уряд Польщі старається всіма силами сприяти добрим

сусідським відносинам між Україною і Польщею в Європі та в Америці. Він також згадав про двосторонні й тристоронні договори і кроки пророблені Україною, Польщею і Америкою.

Щодо церковних справ, радник Вольський запевнив присутніх, що уряд Польщі не мішається до церковних справ тому, що Польська Католицька Церква ѹ інші церкви в Польщі мають повну автономію. Існує конкордат, який гарантує відмежування церкви від держави. Польський уряд не видворив і не плянує видворювати українських священиків з Польщі. Справа йде про 10-12 священиків УГК Церкви з України, які приїхали тимчасово служити в Польщі. 10 процентів священиків УГК Церкви в Польщі, які є громадянами Польщі, є одружені. Ковалчик, папський нунцій у Варшаві, не вдавався в цій справі до польського уряду.

По вступному слові Якова Вольського виникла дискусія, під час якої українці висловили свої завваги: Володимир Боднар пригадав, що АГРУ і АНЧЕЙН написали листи до всіх членів американського сенату літом ц.р. з домаганням, щоб сенат затвердив прийняття Польщі, Угорщини і Чехії до НАТО. Він також поставив кілька питань, які стосувалися видворення осіб з Польщі – чи акт видворення мусить робити уряд Польщі. Я. Вольський запевнив його, що видворення є відповідальністю польського уряду, але, що в ніякому випадку, такого видворення українських священиків не буде.

новінки” та інше. Не чути вже тепер явних декларацій на підтримку “політичного русинізму” з боку словацьких та угорських урядових кіл. Хоч підтримка їх триває через поступову ліквідацію культурних, освітніх та інших закладів русинів-українців... Школи закривають одну за одною. Щоправда, є й інше. Не вдається відкрити їм руснацькі школи. Хоча руснаки під керівництвом Магочі створили вже і свій правопис, і свою граматику. “Русинська мова – найбагатша мова у Європі”, – заявляють ідеологи руснаків.

– На якій підставі?

– Вони твердять: якщо в українському тлумачному словнику зафіксовано 200 000 слів,

то русинська мова має понад 500 тисяч.

– Видали вони той свій словник?

– Ще ні. Тільки зібрали. Там, знаєте, як? Кожне село має на означення певних явищ, понять по кілька чи й кільканадцять слів. І все оце вони вводять у свій “язик”.

На закінчення я б хотів звернутися через газету до всіх українських політичних, громадських та інших організацій, щоб вони підняли хвилю протестів проти затримання Світового конгресу русинів в Ужгороді.

*Розмовляли: Теодозій Старак,
Богдан Залізняк.*

1932 – 1933 65-ТИ РОКОВИНИ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

Гранітні обеліски, як медузи,
Повзли, повзли і вибилися з сил.
На цвінтари розстріляних ілюзій
Уже немає місця для могил.

Мільярди вір — зариті у чорнозем,
Мільярди щастя — розвіяні упрах...
Душа горить, палає лютий розум,
І ненависть регоче на вітрах.

Коли б усі одурені прозріли,
Коли б усі убиті ожили.
То небо, від прокльонів посіріле,
Напевне б репнуло від сорому й хули.

Тремтіть, убивці, думайте, лакузи,
Життя не наліза на ваш копил.

Ви чуєте? — На цвінтари ілюзій
Уже немає місця для могил.

Уже народ — одна суцільна рана,
Уже від крові хижіє земля,
І кожного катогу і тирана
Уже чекає зсукана петля.

Розтерзані, зацьковані, убиті
Підводяться і йдуть чинити суд.
І їх прокльони, злі й несамовиті,
Впадуть на душі плісняви і ситі,
І загойдають дерева на вітті
Апостолів злочинства і облуд.

Василь Симоненко, із збірки *Берег чекань*

Володимир Кікта, очевидець осквернення колишньої греко-католицької катедри св. Івана в Перемишлі (тепер костела оо. Кармелітів і рівночасно костела військового гарнізону) — де є пропам'ятна плита, на якій є зображення передвоєнної мапи Польщі у форму польського орла; на цьому зображені польський орел дусить переверненого додори ногами тризуба, а з другої сторони є зображення свастки в додатку, є напис: "Невинній людності Річ Посполітої Польщі по звірськи мордованої бандами УПА на східних окраїнах Польщі в роках 1942-1946".

Він питав, чи уряд Польщі міг би встринути в політику і поведінку членів римо-католицької Церкви в Польщі щодо українців в Польщі. Я. Вольський відповів, що в ніякому разі уряд не буде втручатися в справи церкви і, що зажалення на поведінку церковних осіб повинні бути скеровані до Ватикану.

Лев Коленський пригадав про проект "межиморя" з часів маршалка Пілсудського. Він запевнив, що, між українцями, цей проект має сильне признання. Подібно, співіраця відносин діяспор (українців, поляків, литовців, а може й

інших їх сусідів) в США може створити дуже сильні впливи в Конгресі. Відносно можливості вимог Ватикану до уряду Польщі, напр. в справі видворення одружених українських греко-католицьких священиків — було б добре простудіювати конкордат між Ватиканом і Польщею, бо конкордат це є міжнародний договір, який ставить зобов'язання обом сторонам.

Божена Ольшанівська запитала, чи в Польщі є закон проти друку і розповсюдження літератури, яка розпалює етнічні пристрасті й упередження, сприяє ворожині та підсилюванням наїруги між народами українським і польським; відповідь була, що такого закону в Польщі нема і є повна свобода слова — усного і друкованого.

Радник Вольський апелював до присутніх сприяти і помогти розвиткові добрих стосунків між Україною і Польщею в Європі й в Америці. Радив починати з малих проектів, щоб легше уможливити успіх. При малих успіхах розвинуться більші задуми і проекти. Ті спільні проекти можуть бути на базі культурно-освітній, політичній, науковій і т.д.

Божена Ольшанівська

СИЛЬВЕСТЕР СЕМБРАТОВИЧ (ДО 100-ЛІТТЯ СМЕРТИ)

Коли дня 4 серпня 1898 року рознеслася по всій Галичині сумна вістка, що у Львові упокоївся митрополит Сильвестер Сембраторович — лемко з походження, її народ з глибини душі переживав цю неабияку втрату. Померла людина, на похорон якої навіть папа Лев XIII, переслав своє співчуття, а на похороні, що відбувся чотири дні після смерті, зі столиці цісаря — Відня, була присутня ним доручена особа — шамбелян і граф Абенсберг Травна. Похоронний похід супроводили сім владик, багато священиків, монахів і монахинь, голови різних українських товариств та сотні мирян і вірних. Після величавої жалібної процесії тіло тлінних останків зложили в підземелля катедри св. Юра. Ангел смерти забрав на лоно Бога отця дорогого батька, оповитого золотими Божими ділами та невмируючими заслугами для Чину Святого Василія Великого. Він же ж був не тільки галицьким митрополитом, але і почесним кардиналом визнанням Західною Церквою (почесть кардинала невідома у Східній Церкві). Його постать, немов Богом післана, була призначена за надхненника реформаторської праці Чину СВВ.

Перед Сильвестром на митрополичому престолі засідав Йосиф Сембраторович (1821-1900), людина консервативна, що з недовір'ям і боязливістю ставилася до нових змін. Новопризначений митрополит Львівської епархії, який став наслідником свого попередника у 1882 році, опинився у дуже важкому становищі. З одного боку перед сильного наступу московофільства, а з другого боку перед інтенсивного поширення польонізації і латинізації тодішнього галицького українського населення польським кліром, якому в допомозі була шляхта і польська адміністративна влада.

Наприкінці минулого століття національний рух в Галичині був слабким. Більшість освіченого духовенства була визнана "кацапами"-московофілами. Крім цього між нашим народом з'явилися соціалісти, які, передовсім між молоддю, поширювали релігійну байдужість. На сторінках своєї преси "Народ", "Громадський голос" і "Молот" поміщували статті з наклепами на єпископів й усе духовенство. Своєю працею підривали довіру народу до священнослужителів а то й саму віру до

Церкви і до Бога. Прямої боротьби проти всіх тих, які ворожко були наставлені до всього українського, новонаставлений голова Галицької Митрополії, вести не міг. Але саме цю меншу частину отців духовних Сильвестер зумів собі приборкати на свій бік. Як гарячий прихильник реформи василіянського чину і свідомий представник національної течії в Церкві, а разом із тим якнайвірніший син свого народу, і з тою горсткою священиків, з успіхами пропихав свою міцною рукою церковне і національне життя Галичини на зовсім нову дорогу. Його Еміненція Сильвестер, що відіграв визначну роль в галицькій політиці, очолив видання газети "Руський сіон". Цей український двотижневик, як орган Львівської архиєпархії, з ініціативи митрополита, поміщував матеріали з біблійної і богословської науки, історії Церкви і права а також свої статті на філософські і релігійні теми та проповіді визначних єпископів і священиків. Його народна мова була близька людям, які не користувалися і часто її вживали як розговірну мову.

Щоб піднести рівень освіти українського жіночтва й улегшити виховання дівчат у релігійному і національному дусі, Сембраторович заснував у 1884 році у Львові при вулиці Зибликевича, дівочий інститут під управою Сестер служебниць Василіянок, а 1897 р. він дав згоду на заснування при цьому інституті Марійської Дружини під назвою "Братство Входу у Храм Пречистої Діви Марії". На ціль започаткування інституту він пожертвував значну суму власних грошей. Гімназія й інститут для дівчат примістилися в двох домах, які находилися в сусідстві нерухомих реальностей "Народного дому". Наведу коротку історію цих будинків. Сильвестер Сембраторович, бувши ще професором львівського університету, купив для себе ці два domi, а коли прийшов час, він їх подарував для вжитку гімназійній школі. У своєму завіщанні кардинал створив з них будинків фундацію, під управою кураторії. Метою тієї фундації було допомагати бідним дівчатам у школі.

З іменем цього митрополита зв'язано скликання Провінціонального Львівського Собору 1891 р. та його успішного проведення. На синод прибуло біля 150 священиків та станіславівський владика

Кир Юліан Пелеш — лемко родом, якого синодом призначено перемиським єпископом. Отець Антон Бескид також був делегатом Лемківщини і своїми внесками на синоді підтримував нові напрямні лінії свого земляка. Під час так званої "Нової Ери" Сембраторович започаткував дій Української християнської партії в Галичині з політичним її органом "Руслан" у Львові.

Два останні десятки років минулого століття, завдяки Сильвестрові, поставили фундаменти під синтезу католицтва й українства, єдину синтезу, яка породила чудові овочі для всієї нації. Добре діла митрополита було видно всюди. 1889 року збудував нову Духовну семінарію у Львові, веденою по лінії ідей Львівського синоду, з якої вийшли ряди нових духовників і українців; заснував священниче Товариство св. Павла, що провадило народні місії і вдавало релігійні книги та Товариство св. Петра, що допомагало бідним парафіям. Своєю спроможністю сповняв відповідальні функції будівника нового життя українського народу. Митрополит став меценатом для здібних молодих письменників і мальярів. Наприклад, Іван Труш — портретист і пейзажист, якому фінансово допомагав, студіював мальарство в Кракові. Сембраторович призначив численні стипендії для Львівської академічної гімназії та призначив легата — представника папи на відкриття бурси Українського Педагогічного Товариства, яка від того часу мала: назуви: "Бурса ім. кардинала Сильвестра Сембраторовича" у Львові.

На противагу краківського уbezпеченевого Товариства "Фльоріянка" та пропагованого тоді на Лемківщині чеського Товариства "Славія", зложив початковий капітал для заснування асекураційного Товариства "Дністер" у 1891 році. Серед чудової природи біля села Підлюте в допинськім повіті цей святий дав гроші на будову літньої хати — відпочинкової резиденції, хоч особисто часто туди не їхав задля відданості і посвяті своїм церковним справам. Він, будучи щойно професором догматичної Богословії, звернув належну увагу на друковане слово. Разом з отцями Пелешем і Лепким склав для вірних "Збірник благопотрібних церковних чинів і служб", що появився друком 1870 р. та видав перший молитовник народною мовою 1879 року, який був нерозлучним життєвим дорогоувказом для тисячі християнських глибоковіруючих душ. Восени 1884 року, на підставі листових звернень і прохань від української зорганізованої еміг-

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ! СЛАВІМ ЙОГО!

Усім нашим Шановним і Дорогим
Авторам, Читачам і Кольпортерам
шлемо
найциріші побажання
благословеннях, здорових і веселих
свят Різдва Христового
та
щастилого Нового Року!

Редакція і Адміністрація
"Лемківщини"

рації в Америці, митрополит розуміючи її релігійну потребу, вислав першого місіонера-священика о. Івана Волянського, який осів у Шенандо, Пенсильвінія, і тут він збудував першу церкву 1885 р.

Сильвестер Сембраторович був визначною постійністю в австрійській державі. До нього в гості приїжджав сам ціsar Франц Йосиф I, коли він побував на Краївій виставці у Львові у 1894 році. За всі заслуги, ціsar іменував його ціsarським радником та нагородив широкою лентою ордену залізної корони першої класи. Папа Лев XIII іменував його кардиналом св. римської Церкви, а саме свято і вітання відбулося 12 грудня 1895 р. у Львові.

Користаючись своєю популярністю, кардинал у зверненні до папи попросив його святість, щоб той допоміг заснувати школу для галицьких молодих питомців у Римі. На це прохання папа римський дав згоду і 18 грудня 1897 р. був посвячений будинок призначений для "Української Папської Семінарії".

За свого митрополичого архиєрейства Сембраторович був віцемаршалком галицького Краєвого Сейму, де часто підносив свій респектований і авторитетний голос в обороні прав українського

Б. К.

ХРИСТОС РОДИВСЯ

*Не до юдеї шлях вам,
вертайте з Галилеї!
ідіте на Вкраїну...*

П. Тичина: Скорбна мати

I

Сиділи круг багаття
у шкурах, наче звірі —
і хтось: Христос родився!
А в них не стало віри...

Колядку затягали,
та рвалася безвпину.
Він десь, комусь родився!
І може й спас чужину!

Ураз сліпуче сяйво —
(зраділа вся маржина) —
мов зіронька, Дитятко
всміхалося із сіна.

Зірвалися. Припали.
Молилися Дитині:
між нами Ти родився!
Між нами — в цій країні.

II

Йшли дуки із почотом —
(нова зоря сходила!)
несли із України
і золото й кадило.

І кликав шлях в чужину
і вісті невгомонні:
там, десь царя знайдемо
і зложимо поклони!

А по снігу Дитятко
у сяйві діядему...
Кудою Ти, Месіє?
Таж ми до Віфлеєму.

Пристанув, світлим зором
у далеч звів без мови:
Над Києвом здімались
хрести в вогні багрові.

Донесено цареві
і книжники ствердили:
Месія народився
і зможе темні сили!

І побоявся Ірод,
що землі, царство втратить,
й послав він яничарів
шукати Невмовляти.
Поміж дітей шукали.
І встала кров прокльоном —
і матері ридали
над Сяном і над Доном!

Та янгол скрив Дитятко,
щоб, як Ірод згине,
вернулось, виростало
по селах України.

населення в Галичині. Ото ж, цей лемко з с. Дошиця, став не лише архікнязем української Церкви, але й політичним провідником свого народу на прикінці 19 століття. Та на жаль, за успіхи праці на політичній арені, не можна його похвалити.

Московофільські товариства та старо-руські партії набули в той час значної потуги і стали зневажати митрополита. Від тоді кардинал не брав активної участі в політичних подіях, бо незабаром важко захворів на пістряка шлунка. Після операції, відчуваючи свій близький кінець життя, кардинал виконав своє останнє завіщення, в якому чітко підкреслив, що всі його єщадності призначені на потреби церковних і народних установ, яких головним завданням було виховувати українську молодь з любов'ю до Бога, Церкви і народу.

Доцільно буде, якщо коротко наведу деякі біографічні інформації про цього високодостойного і високопреосвященішого С. Сембраторовича. Він народився 3 вересня 1836 р. в с. Дошиця, Ясьельського повіту, в родині місцевого пароха о. Антонія Й Анни, з дому Вислоцька, якої батько був священиком у с. Флоринка. Отець Антоній був рідним братом Йосифа Сембраторовича — галицького митрополита у Львові на протязі 12 років

(1870-1882 рр.). Коли не стало серед живих батька трьох синів, бо він помер 1848 року, то їхній стрий о. Йосиф забрав хлопців до Львова, де віддав на nauку в Духовну Семінарію. Молодий Сильвестер успішно скінчив богословські й філософічні студії у Відні й у Римі, після яких отримав звання доктора теології і став сотрудником на Лемківщині в селах Флоринка і пізніше в Тилич. Своїми здібностями він чудово відправляв Богослужіння, палко проповідував і відвідував хворих людей. Невдовзі був призначений капеляном і катехитом а опісля іменованій префектом і професором догматики на львівському університеті. Шість років був деканом богословського факультету, тобто перед тим, ніж у 1879 році став єпископом-помічником митрополита Йосифа із титулом юліополітанським. Сорок два річний владика з великим запалом включився у вир невтомної праці для добра парохій вірних. Як шостий Галицький митрополит і перший кардинал, Сильвестр Сембраторович поклав тривкі за клади й основи під ту митрополію, яка набула силу оборонної фортеці перед наступом різних ворогів і стала як та кузня для поширення нашої віри та української національної ідентичності.

ПАВЛО ЛОПАТА

“Вулиця”

Мова йтиме про композицію на мішаний хор Філярета Колесси “Вулиця — низка любовних пісень”.

Цю прекрасну композицію вивчав хор учнів учительської семінарії в Криниці, на Лемківщині. Мені було любо і мило співати з молоденськими хористами, із-за таких двох причин: 1. Директором семінарії був визначний педагог Омелян Цісик. Він казав так: “Як я буду мати доброго учителя до руханки і доброго учителя до співу, то моя школа буде мати успіх. — Друга причина, я був наймолодшим учителем серед збору професорів цієї школи, а деякі учні були моїми ровесниками, тож я до них відносився, як до моїх товаришів, з пошаною і любов'ю, а вони мені віддячувалися таким самим: любов'ю і пошаною.

“Понад тими гороньками сходить місяць з зіроньками.
А ще вище підлітає сивий сокіл з вірлоньками.
Ой, летить же він летить та крилоньками блудить.
Ой, як тяжко на серденьку, як хто кого вірно любить”.

Чудова мельодія, а ще краща мистецька музична обробка Ф. Колесси, полонила серця й почування молоденських учнів. Мушу додати, що композитор дуже точно позначив, як виконувати кожну фразу, в якому темпі, в якій силі голосу, де стищувати а де співати голосніше... Я бачив з якою насолодою вони виучували пісні, як вміло і точно реагували на кожний кивок диригента, як раділи успішним виконанням.

“Як будемся розкодити, будемо плакати.
Буде мое, буде твоє серденко вмлівати”.

“Вулиця” Філярета Колесси завела наш учнівський хор на Перший Краєвий Конкурс Українських Хорів у Галичині, до столиці Західної України, до Львова. Конкурс було влаштовано з нагоди 100-літньої річниці смерти одного

із найбільших композиторів України, Миколи Лисенка.

До конкурсу зголосилося 450 хорів з Галичини, Холмщини, Лемківщини. Спеціально створена комісія, зłożена з знавців музикологів, провірила мистецький рівень усіх хорів і допустила до кінцевих змагань тільки 73 хорів.

З Криниці станули до двобою два хори. Треба тут сказати, до нерівного двобою, бо “Громадянський хор” під керівництвом досвідченого диригента Л. Крушельницького був чисельно два рази більший. Додати ще тут треба, що голосово був дещо кращий від семінарійного. Та це ще не все. Вибрані мною учні семінарії з найкращими голосами, дівчата і хлопці співали в тому хорі, а я теж співав у тому хорі в партії басів.

Однаке трапилася велика несподіванка. Філярет Колесса приїхав до Криниці як суддя для оцінки обох хорів. Спершу він прослухав “Громадянський хор”, наступного вечора слухав хор семінарії. Коли ми проспівали усі три обов’язкові композиції М. Лисенка, Ф. Колесса звелів застіпувати ще якусь пісню і зазначив що вона не мусить бути Лисенкова, а будь якого іншого українського композитора.

Ми застіпували “Вулицю”. Колесса слухав уважно від початку до кінця. Ця композиція довга, триває майже пів години... По закінченні Ф. Колесса вийшов по сходах з паличкою на сцену, підійшов до мене, обняв мене, поцілував у чоло і зворушений зі слізами в очах сказав: “Я сам не знати що вона така гарна”.

Рішення було, що до Львова поїде як переможець, хор семінарії. І тут в Оперному театрі ми перемогли у своїй категорії. Я думав, що головно, завдяки “Вулиці”.

Врешті нас ще стрінула найбільша і наймиліша несподіванка. Князь нашої церкви, митрополит Шептицький запросив наш хор на

МАЛОВІДОМІЙ ТВІР РІЗЬБЯРА МИХАЙЛА ОРИСИКА (1885-1946)

Михайло Орисик — один із найславетніших майстрів лемківської різьби міжвоєнного періоду. Як зазначають його сучасники, це була талановита і всесторонньо розвинута людина. Він прекрасно малював, створив багато ескізів для вишивок жінкам-вишивальницям с. Вілька на Лемківщині (Кроснянський повіт, Польща). Інколи перед створенням скульптурної композиції він робив ескізи на папері.

Всі різьбярі, що походять з Лемківщини, стверджують, що саме М. Орисик запровадив у лемківській круглій різьбі мотив композиції “Араб на верблюді”, який неодноразово повторювався іншими майстрами.

Майстер виконав багато композицій круглої скульптури на побутові теми: “Лемко грає на дуді”, “Мисливець”, “Два діди” (всі роботи — 30-ті рр. ХХ ст.).¹

Найбільшої слави, проте, здобула скульптура М. Орисика “Лемко”. Відомо, що в 30-х рр. ХХ ст. майстер виконав декілька варіантів цієї скульптури.² Багато книжок та журналів обійшла фотографія М. Орисика, який знаходиться біля одного з варіантів цієї скульптури.³ Форми узагальнені, певну декоративність у плястику вводить поліхромія.⁴ На жаль, невідомо, де саме зберігаються ці роботи сьогодні. Невідома також доля більшості шедеврів мистця.

“Святоюрську Гору”. Коли ми проспівали йому многоліття і лемківську пісню “Здалека-сме приїхали”, — митрополит поблагословив нас своєю “Десницєю”, а я поцілував ту щедру руку. Тоді митрополит усміхнувся і зажартував собі, кажучи: “А, з котрих Левицьких, ти?.. Їх на теоліогії було так багато, що якби кинути камінчиком високо в гору, то напевно впав би цей камінчик на Левицького!” ■

Михайло Орисик. “Лемко”, 1930-ті рр. Дерево, різьба. З приватної збірки у ж. Горлиці, Лемківщина. Фото: Р. Одрехівський.

Однак, подорожуючи Польщею автоворові цих рядків поталанило побачити власне інший, маловідомий варіант скульптури “Лемко” у

Закінчення на ст. 13

¹ Красовський І. Народне різьбярство лемків // Дзвін. — 1991. — № 7. — С. 99-104.

² Красовський І. Різьбяр Михайло Орисик // Народна творчість та етнографія. — 1985. — № 4. — С. 83.

³ Паньків В. Лемківські майстри різьби по дереву. — К.: Вид-во Академії архітектури Української РСР, 1953. — С. 17.

⁴ Багатоколірність.

ДОПОМОЖІМ ПОБУДУВАТИ ПАМ'ЯТНИК НИКИФОРОВІ!

ЗВЕРНЕННЯ

Вельмишановні Пані та Панове! Вельмишановні прихильники українського мистецтва! Вельмишановні краяни з усього світу! Звертаємось до Вас у нелегкий справі увіковічнення пам'ятником художника із світовим іменем, сина лемківської землі — Никифора Епіфана Дровняка (1895-1968).

Доводимо до Вашого відома, що весною 1998 року створено організаційний комітет для побудови пам'ятника Никифору Дровняку в його рідному місті Криниці на Лемківщині. Тепер, після смерті художника, до його імені хочуть притулитися представники багатьох народів. Але Никифор є перш за все сином Лемківщини, а, отже, своїм корінням відноситься до українського народу. Своїм мистецтвом Никифор Дровняк прославив свій народ на цілий світ! Його картини можемо знайти у багатьох музеях світу й кожен музей пишається цим надбанням. Й без різниці, чи це музеї Варшави чи Парижу, Львова чи Krakova, Свидника чи ... Твори Никифора займають скрізь почесне місце. Невичерпним джерелом творчості художника були перш за все старовинні іконостаси лемківських церков. Він малював пейзажі, часто з архітектурними компонентами у вигляді церков, криницьких вілл, залізничних станцій, з урбаністичними мотивами, малював картини з криницького побуту, автопортрети... Його малюнки відзначаються особливим поетичним мисленням і своєрідним виконавським стилем, особливо своєрідною є структура кольорових співвідношень...

Своєю неперевершеною творчістю, своїм мистецьким світобаченням Никифор Дровняк увійшов в історію світового мистецтва. Його ім'я знаходимо у найпрестижніших мистецьких довідниках світу! До 100-річчя з дня народження великого маляра у рідній йому Криниці відкрито музей Никифора.

Тепер же організаційному комітетові вдалося подолати чимало перешкод. Отримано дозвіл на встановлення пам'ятника Никифору Дровняку в Криниці! Але є інші проблеми — перш за все фінансові (виготовлення та побудова пам'ятника у Криниці коштуватиме коло 40 тисяч американських доларів)... Тому звертаємось до Вас, дорогі краяни! Підтримайте наш проект! Навіть Ваша невелика пожертва стане цеглиною в його реалізації! Увіковічнім заслуженою дякою нашадків ім'я великого сина лемківської землі — Никифора Епіфана Дровняка!

Звертаємось до всіх, кому дорого ім'я визначного українського маляра підтримати наш проект морально чи матеріально!

Пожертви просимо пересилати на банкове кonto:

PKO S.A. Kraków
12401431-7043118-2700-401112-001
Stowarzyszenie Oświatowe
im. Bohdana Nestora Lepkiego
31-044 Kraków,
ul. Grodzka 32/6,
tel. (012) 422-11-38, 636-80-41 (2)

За Громадський Комітет

Михайло Маркович

ІНТЕРВ'Ю

“ДАЙ НАМ, БОЖЕ, КРАЩИЙ РОЗУМ!”

Отець Дмитро Блажейовський
Rev. Dmytro Blazejowsky

Протягом 1997-1998 р. у Львові, Тернополі, Івано-Франківську, Луцьку, Києві, Каневі, Миколаєві, Косові та Коломії демонструвалась пересувна виставка вишиваних хоругов та ікон. Їх автор — доктор теології та історії отець Дмитро Блажейовський, який сьогодні перебуває в ЗСА. Вишивані ікони, хоругви, мініатюри для опліч, портрети історичних осіб, зразки для вишивок викликали інтерес відвідувачів, а особливо вишивальниць.

Отець Д. Блажейовський — 88-річний майстер, можливо, єдиний серед мужчин в Україні та діаспорі, який домігся такої досконалості у жанрі традиційної української вишивки. Одне те, що його роботи зустрічаються в українських соборах ЗСА, Канади, Німеччини, Італії, Австрії, переконливо свідчить про високий мистецький рівень автора.

Широковідомий він як учений, видав дев'ять монографій латинською, англійською, українською мовами, а також чотири альбоми “Українські вишивки — релігійні та народні”.

Цікавий життєпис цієї обдарованої людини. Родом він з Вислока Горішнього (Лемківщина, тепер Польща). До гімназії ходив у Перемишлі. Потім у Празі почав вивчати електротехніку. Але обставини склалися так, що невдовзі він починає студіювати у Римі теологію, філософію та історію. 1939 року

На початку травня ц. р. перебував з візитою в США о. Дмитро Блажейовський, під час якої відвідав декілька українських установ, відвів ряд зустрічей (м. ін. з головою КУООЛ Марією Дупляк та головою ФДЛ в США Володимиром Кіктою), дав інтерв'ю для тижневика “Америка”, яке повністю передруковуємо нижче. —Ред.

вісвятився на єрея, згодом став доктором теології, а затім історії. Переїхав до ЗСА і 27 років служив у греко-католицьких парафіях. На початку сімдесятих років повернувся до Риму, до наукової роботи.

— Усе життя я займався теологічними та історичними дослідженнями, — розповідає отець Дмитро Блажейовський. — У бібліотеках Ватикану, де зібрано велику кількість документів, давніх книг з питань світового християнства, вдень працював з книгами, а ввечері займався малюванням узорів та вишивками.

— Вишивати навчилися ще вдома, на Лемківщині?

— Ні, це прийшло до мене значно пізніше. У ЗСА я часто замислювався, як утримати молодь від асиміляції. Подумав, що через вишивки, писанки, танці можна дати початки нашої культури.

У роки його пасторства у ЗСА новозбудовані церкви майже не мали ознак українського стилю. Okрім іконостасів інтер'єр нічим не відрізнявся від католицьких, а чи протестантських храмів. Українського характеру могли їм надати вишивані обrusi на престолах, рушники над іконами, вишивані корогви. Щоб охочі могли вишивати ці речі для церков і домашнього вжитку, уже в Римі почав видавати кольорові зразки з релігійною тематикою. Таким чином, за останні двадцять років Дмитро Блажейовський видав чотири великі збірки візерунків. Як тільки в Україні почали відкриватися церкви, до нього надійшло багато замовлень. Тому підготував ще й п'яту збірку, до якої додав, зокрема, портрети історичних осіб, зображення козаків й квіткових узорів.

— Що треба мати, щоб вишивка вийшла гарною?

“ЛЕМКІВЩИНА”, Ч. 3-4, ОСІНЬ-ЗИМА, 1998

— Досить полотна, де легко рахувати хрестики, випускається така тканина під назвою "панама". Розмір ікони залежить від кількості ниток на сантиметр, чим рідше полотно, тим більша ікона.

До вишивання, радить майстер, краще вживати нитки "Муліне", що мають по шість тонших ниточок, які ділять на дві чи чотири — на малі стібки по густому полотні. Вишивати все можна хрестиками чи напівхрестиками — але півхрестикам і краще — вишиватися швидше і поверхня гладша. Власне, хто цікавиться технікою вишивання, може більш повно ознайомитися з нею у виданні, яке має вийти в Києві у малому підприємстві "Пам'ятки України".

— Чи маєте послідовників, отче Дмитре?

— Насамперед українців. Власне, взявшись за традиційну вишивку мене спонукала необхідність передати на полотні без спотворення лики святих.

— А як переносите малюнок на полотно?

— Спочатку малюю простим олівцем, потім переношу його на сантиметровий папір, додаю фломастерами кольори. З того роблю фото — більше чи менше. Канва має на одному дециметрі сорок очок, а на мініатюрних іконах я роблю аж 144 стібки... Вишиваю за допомогою лупи. Оде і весь секрет. І маю мету: дати людям зразки, щоб вишивали і для церкви, і для себе.

Закінчення зі стор. 10.

приватній збірці м. Горлиці, який зображений на фотографії. На відміну від вищезгаданої, у цій скульптурі поліхромія не відіграє такої важливої ролі. Її застосування заледве помітне в очах (інкрустовані зіниці) та у деяких елементах одягу. Тому горлицький варіант можна назвати плястичнішим, більшість ефектів автор досягає за допомогою пластики. Скульптура читабельна здалека, деякі деталі вдало закріплені, є відбір важливішого на фоні вдало узагальненого другорядного. Отже, в середині 30-их років Михайло Орисик уже

наступного разу отець Дмитро Блажеївський обіцяє привезти з Риму для бібліотеки діяспори при журналі "Пам'ятки України" всі свої історичні праці. Це, зокрема: "Власть київських митрополитів над монахами (1595-1805)", "Українська й вірменська папські семінарії у Львові (1665-1784)", "Ієархія Київської церкви (861-1990)" та інші твори.

— Серед праць українською мовою зацікавила книжка "Три українські церковні унії: константинопольська, римська і московська". Але скажіть, будь ласка, чому, аналізуючи становлення цих конфесій, ви відійшли від самоназви?

— Мене цікавить їхня суть, тобто, залежність і підпорядкованість, а ці унії названі тими центрами, де вони створювалися. Власне, я мав на меті сказати своїм співітчизникам в Україні і в світі: не робімось ліпшими українцями поміж собою, як ми є — Христославна Церква одна. Культура українська нас єднає, а духовенство роз'єднує. Я молю Бога, щоб він допоміг українцям порозумітися для економічної і культурної співпраці, за єдність між собою й тими народами, що проживають в Україні. Якщо сьогодні відбувається розбрат між християнами, то завтра у суспільному житті втрутяться недосвідчені й норовисті політичні партії. Дай, Боже, нам, українцям, кращий розум для єдності у розбудові держави! Я вірю в Україну, в увесь її народ!

Василь Марусик

"Америка" — Філадельфія, 16 травня 1998 р.

зробив певний плястичний почерк, який і послужив зразком для багатьох його учнів, таких як Андрій Сухорський, Василь Одрехівський та ін. Зрозуміло, що кожен із послідовників майстра виробив свою власну манеру виконання.

Лихоліття Другої світової війни розкидали лемків по всьому світі, як і пам'ятники їх матеріальної культури, зокрема і вироби ужиткового мистецтва — вишивку, різьбу в дереві тощо. Віриться, що з часом щораз більше цих творів буде віднайдено і опубліковано. Це стосується і творчості Михайла Орисика.

LEMKIVSHCHYNA

VOL. IX

FALL-WINTER 1998

NO. 3-4

"Corollers", by M. Varshavsky, 1998. From the Christmas cards collection published by ODLWU and the Lemko Research Foundation in the USA.

CHRIST IS BORN!

LET US GLORIFY HIM!

*The World Federation of Ukrainian Lemko Organizations,
the Organization for Defense of Lemko Western Ukraine,
and
the Lemko Research Foundation in USA*

*extend best wishes this Holiday Season to Ukrainians throughout the world
and
to all members and supporters of Lemko Ukrainian organizations.*

*May the blessing of the Christ Child be upon you and your families
on Christmas Day and throughout the New Year!*

THE LEGACY OF GENOCIDE: FORCED FAMINE IN UKRAINE 1932-1933

On the 65-th Anniversary of the Ukrainian Famine

No human tragedy of the 20th century can so revile one's innermost instincts as that event which so brutally annihilated millions of men, women, and children sixty five years ago and from which the Ukrainian population has not yet fully recovered both politically and psychologically.

Thus, it is difficult to understand that Ukraine has opted to wait so long to hold their academic conferences, cultural events, or requiem services in memory of the 65th anniversary of the genocide inflicted upon the Ukrainian people.

Let Ukraine take the example of the U.S. Congress, which passed a resolution condemning the Ukrainian famine, and acknowledge the horrors of the genocide, and teach it to the world.

November 8-9, 1998 had been designated as "Ukrainian Famine Days of Remembrance" in the United States and Ukrainian communities throughout the U.S. were asked to commemorate the 65th anniversary with appropriate observances. Commemorations were held in New York at St. Patrick's Cathedral and in Washington, D.C. at the Church of the Pilgrims.

In the former observance, St. Patrick's Cathedral was filled to capacity as nearly 4,500 participants came to honor the memory of the seven millions victims of Stalin's genocide upon the Ukrainian nation.

Concelebrants of the requiem service included His Excellency Basil Losten, Bishop of the Ukrainian Catholic Eparchy of Stamford and Bishop Robert Brucato, Auxiliary Bishop of the Roman Catholic Diocese of New York, and Rev. Andrei Kulyk of the Ukrainian Orthodox Church. UCCA President Askold Lozynskyj and former U.S. ambassador to Ukraine William Green Miller addressed the participants of the commemoration.

UNIS News

Message from President Clinton

This message was delivered at commemorative Famine observances throughout the country on Sunday, November 8, 1998.

November 4, 1998

On the occasion of the 65th anniversary of the Ukrainian Famine, I join the Ukrainian people and the entire Ukrainian American community in commemorating this tragic chapter in Ukraine's history.

To survivors and their families, the famine still evokes strong feelings of grief and anger. We have a solemn obligation to keep alive the memory of the innocent victims who suffered and died because of Stalin's attempt to crush Ukraine. But we also must remember the determination and unyielding faith of Ukrainians who struggled and sacrificed for so long to realize their dream of freedom.

While this anniversary is an occasion for both sorrow and reflection, it also reminds us of Ukraine's steadfast commitment to democracy and to continuing its political, social, and economic evolution. Today is a time of extraordinary opportunity for the nations of the world as old barriers fall and a new and truly global community emerges. The people of Ukraine, with their rich heritage and reverence for freedom, have much to offer this global community.

As you mark this solemn milestone, I commend you for working to build a brighter future. Best wishes for a memorable observance.

Bill Clinton

WAR COMES TO KARLYKIV

When the Soviet boundaries were pushed westward towards the end of the Second World War, about three-quarter million Ukrainians were living on the Polish side of the present Ukrainian-Polish border. An agreement was signed by the Soviet Union and Poland calling for a voluntary exchange of population. Poles on the Soviet side were to be permitted to emigrate to Poland and Ukrainians in Poland were given an opportunity to emigrate to Ukraine. But at that time and place, precious little was done voluntarily. Force was the operative principle.

This story recounts events in the village, at times dramatic, between the German invasion of Poland on September 1, 1939 and the final deportation of Ukrainians from Karlykiv in the spring of 1947. The village, like most in the region, was not a scene of military engagement until the fall of 1944 when the Germans were being driven back. First the front raged in the area, then the forced deportation and insurrection completely demolished the village and the whole area. Karlykiv suffered more than most villages but all villages, to some extent, experienced similar events. This Lemko village is located in the southeastern part of Poland where Polish-Ukrainian-Slovak borders meet. It is about 10 miles north from the Slovak border and 30 miles west of the Polish-Ukrainian border.

My recollections of the early phases of the war are hazy. I was three months short of my fifth birth date when the war broke out. Before German arrival, the Polish army was preparing some sort of defense, an observation tower was built on the mountain top behind the village and telephone wires were laid on the ground from the tower to the village and perhaps beyond. I remember the telephone wires because our neighbor's cow, coming home from the pasture in the evening, got her foot entangled and broke the wire. The neigh-

bor was quite scared and my uncles kept teasing him that the Poles would shoot him for sabotage. He decided to tie the broken line with a wire, hoping that the Poles wouldn't discover it. Nothing happened because of the telephone break as the Polish troops were retreating rapidly eastward. The retreat was over the dirt road covered with gravel, considered a major road in the area, which ran through the village.

Retreating soldiers frequently requisitioned horse drawn wagons to take them to the railroad station several miles away. The soldiers would go to the village mayor who designated a family with horses and wagon to perform the service. The mayor, in turn, kept some sort of record and these obligations were rotated among the households. We did some carting few days earlier but when another group of soldiers came to the village, the mayor came to us again because most people with horses were in the field. It was still the tail end of the harvest season. He finally convinced my grandmother to take the troops and whatever they were carting to the railroad station, a few hours trip. Finally, uncle Andrew, then 16, took one of our horses and our neighbor's horse, (I don't recall who owned the wagon), and drove them to the station. He didn't return that evening nor the following day. When he reached the station, he and large numbers of other civilian wagons were assembled into a huge wagon train and together with the Polish troops started east. Andrew realized that this was no longer a local trip and started planning his escape. When at mid-day they stopped for lunch, he told the guards he was going to the nearby creek to answer the call of nature. When he reached the creek he started running westward. At that point he didn't know where he was but he knew that if he headed west he would be home. Eventually he made it home. My grandmother always blamed the village mayor

whose wife was Polish, for this episode and for being too friendly with the Poles.

THE OCCUPATION

Several days later, without a shot being fired, Germans arrived in the village. It was an exciting time for me and my friends. Various vehicles, heavy weapons and big German horses. Germans attached radio antennas to the tallest trees. My friends and I were running around giving them Nazi Hitler salutes, shouting Heil Hitler! Some soldiers returned our salutes others ignored us. I don't remember anybody telling us to salute, we were simply mimicking the Germans. But Germans were considered friends for reasons not apparent to me even today. For those attempting to establish independent Ukraine, break-up of the existing political order in Europe was a prerequisite. But geopolitical considerations of this nature were beyond the comprehension of our villagers. Growing hostilities between Poles and Ukrainians, I believe, were the reason for the friendly attitude towards Germans. Since Germans and Poles were enemies, the ancient formula was followed "your enemy's enemy is your friend."

The origin of this conflict, like most in Eastern Europe, goes far back in history. In the thirteenth century the Mongol invasion broke up the Kyivan state but the Vohlynia-Galician Principality in western Ukraine retained independence for another century. The male line of the local dynasty died out in the next century and the Polish principalities were unified into a single state, setting the stage for the conquest of the Vohlynia-Galician Principality. The Polish conquest was never accepted by the population who by then developed a distinct culture, based in part, on Eastern Christianity. The Church services were performed in the Greek manner, differing considerably from the Roman Rite. Old Slavonic was the liturgical language and not Latin, as in the Polish churches. Polish domination of the territory changed little, for the next six hundred years, a phenomenon incomprehensible to most Americans. Poles moved the ethnic boundaries about twenty miles east through assimilation. Towns

were Polonized, and local aristocracy either reduced to peasantry by having their estates seized or assimilated. But most people who lived in villages, had little contact with towns, and continued their way of life with little change.

When nationalism swept through Eastern Europe in the nineteenth century, villagers seem to have awoken from the seemingly long slumber and started to resent centuries of Polish domination. Even during the Austrian period, most local administrators were Poles. The break up of the Russian and Austrian empires precipitated attempts on most Ukrainian territories to establish an independent Ukrainian state. In our area, Lemko Republic was declared in the village of Komancha, third village from Karlykiv, with the intent of uniting with the Western Ukrainian Republic. A three hundred men unit was organized and there were skirmishes with local Polish detachments until the regular Polish army arrived and dispersed the Ukrainians. Western powers partitioned the Austrian Empire and assigned this territory to the newly established Polish state where Ukrainians were to enjoy considerable cultural autonomy. The new Polish state, afraid of future partitions, ignored international treaties and engaged in a forced Polonization of the territory. When Germans arrived two decades later, they were viewed as liberators. The fall of Poland brought some changes in the village. The White Eagle, the Polish coat of arms, was taken down from the school building and Polish was no longer taught in school. Ukrainians evidently staged a demonstration, but I don't recall anything else about it. My only recollection was of someone saying – we'll show the Poles. But the German occupation, too, was to turn ugly very quickly.

A bit of family history. My maternal grandparents went to the U.S., married there and had six children. My mother, Anna the oldest child was born in Butler, Pennsylvania. Having saved a fair amount of money, they bought parcels of land from local landlords who were selling off their estates and after the First World War returned to their native village to farm. A few American born children, including my mother, returned to the U.S. before the Second World War. My mother

grew up in the village, married, I was born, then she went back to the U.S. and I was left in the care of my maternal grandmother, Paraska Puzyk. About two years later my father, Theodore, went to America and I was to follow later with my uncles, John and Mike but the war broke out. My maternal grandfather, Dmytro, died about two weeks before the war broke out. At the start of the war, the family consisted of myself, my grandmother, uncles John, Mike, and Andrew and my aunt Paraska, the last two children were born in the village. Uncle John married just before the war, his wife was also called Paraska, a very common name in the village, but they did not set up housekeeping. She lived with her family and he with his.

Life in the village returned to its uneventful rhythm after the Germans left until the spring of 1941. Germans flooded the village again and we kids again ran around gawking at weapons, vehicles and horses, but I don't remember saluting them. Then suddenly, they disappeared. At some point later, I was walking down the village road and there was thunder, I kept looking up at the sky but there were no clouds. A man going by said to me, Germany attacked Russia. It must have been June 22, 1941 and the German artillery was firing on the Soviet positions east of the San River. Karlykiv is about 30 miles west of the river.

Later, a Slovak unit, probably in the summer of 1941, was stationed in the village and soldiers slept in our silo. I remember this event because of a single incident, a blond soldier was cleaning his rifle and I sat transfixed watching him for a very long time. It was the first time I ever saw a rifle being taken apart and cleaned. But more importantly, the Slovaks told the people, (according to uncle Andrew), to take any goods that Jews had because Germans were going to seize all Jewish properties. Couple of miles from Karlykiv was a Polish town/farming village of Bukivsko with a population of almost 3,000 including 600 Jews. As far as I know, nobody was hurt. The two Jewish families in our village, out of 62 households, were not bothered.

After this incident, Germans came to the village and took the two Jewish families away. My

recollection of the event is fuzzy. I don't remember people actually being led away. Life in the village was uneventful and when anything unusual happened people gathered and watched, especially kids. I, evidently, did not miss too many happenings in the village. One family, named Marx, consisted of an old grandmother and two brothers, one was married and had a son a few years younger than I. They had a big brick house in the center of the village and ran a general store. In our area just about every village had a store owned by a Jewish family. Earlier, Marxes must have been in some other business as well because there wouldn't have been enough money from the store to build such a big house. After the family was taken away, the single brother fled and was hiding out in his neighbor's attic in the village. According to the story I heard, the lady of the house gave him food and told him to leave during the night. I don't know what happened to him afterwards. Hiding Jews was a dangerous business and some people were executed. Unlike the Soviets, Germans executed people publicly in some towns. Executions were carried out on specific days of the week, presumably on market days, for a variety of reasons, harboring Jews included. On that day people from neighboring villages came to trade and the executions were conducted in the open to maximize terror. I am less familiar with the second Jewish family, who lived at the lower end of the village and earned their living by farming. The family was poor, even by village standards, and had five or six daughters.

One day I was sitting at the side of the road and saw a large group of Jews, wearing light cloth arm bands, led by the Germans. Normally Jews were forced to wear a yellow arm band with the Star of David, but I don't recall the star. I knew all the time that Jews were being executed, it was common knowledge. At some point afterwards, probably 1942, the sister-in-law of our school teacher arrived in the village to live with her. She was a tall blond woman and sang vigorously in church but somehow I knew she was Jewish. Apparently her husband sent her to sit out the war in a mountain village. Germans. At the same time uncle Mike was arrested by the Gestapo for

ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ Д-Р ЯРОСЛАВ ПАДОХ

З глибоким жалем ділимося сумною вісткою з нашим членством, що 28-го серпня 1998 р. відійшов у Божу Вічність

д-р Ярослав Падох,

нар. 14 грудня 1908 р. в Бучачі, Україна, один із найбільш відомих у США активних українців після Другої світової війни; член багатьох наукових та громадських організацій (м.н. УККА, УНС, Пласт), член і довголітній голова Наукового Товариства ім. Шевченка, а передусім один із промоторів наших лемківських організацій.

Покійний брав участь у майже всіх з'їздах ООЛ, часто був його передсідником. З-під його пера вийшло чимало статей у "Лемківських календарах", "Анналах" тощо. Завдяки великій допомозі д-ра Падоха появився у 1988 р. двотомник "Лемківщина — земля, люди, історія, культура". З Лемківчиною в'язало покійного село його молодості — Боднарівка.

Похоронений 2-го вересня, 1998 р. на цвинтарі св. Андрія у Бавно-Бруку, Н.Дж. Дружині, д-р Ірині Падох, дочкам Маї і Христині з родинами, висловлюємо глибоке співчуття.

Вічна Йому Пам'ять!

Крайова Управа
Організації Оборони Лемківщини в Америці

being a U.S. citizen. Mike was born in Elizabeth, New Jersey and was taken back to Europe at several months of age. He was kept overnight and released the following morning. It was at this time that we learned that a state of war existed between Germany and the U.S. Uncle John, also a U.S. citizen, was working in Germany at the time with his wife.

After these events, nothing dramatic happened in the village for the next couple of years. Germans instituted a form of tax in-kind, a certain amount of grain and potatoes had to be delivered per unit of land as well as milk and meat. At least two of our cows were taken for meat. People engaged in all sorts of machinations, attempting to reduce the burden. Grain for the Germans was first soaked in a barrel of water to increase weight, then dried off just enough so it wouldn't drip water. Potatoes were dug after the rain to increase the amount of dirt and therefore their weight. At some point we were required to give two liters of milk, my grandmother would fill about four-fifths of each bottle with milk then added water. I would take the two bottles to the collection point. I don't

think there was any real benefit from all these tactics, save some psychic satisfaction – you didn't give them everything they wanted.

There was also a tax to be paid in humans. After the Germans came, many young people like uncle John and his wife Paraska went to work in Germany voluntarily. There was a strong tradition of working abroad. At the turn of the century many people went to the U.S. to work in coal mines and steel mills of western Pennsylvania, others went to Canada to farm. Virtually every household had somebody or at least at some time, either in the U.S. or Canada. But as the word came back that people were turned into indentured laborers, volunteering stopped. The village officials had the unenviable task of picking young people for work in Germany. I am not sure how many people were forced to go. In any event, 54 young men and women went to Germany out of 475 people in the village –11 percent of the population.

To be continued in next issue

ТЯГАР НЕСПРАВЕДЛИВОСТІ ЖИВУЧИЙ

Четвертий з'їзд польських кресов'яків зібрав цього року у Перемишлі набагато менше симпатиків. Це значною мірою відтворює настрій польської громадськості, які всупереч намаганням противників налагодження добросусідських відносин між Україною та Польщею, опановують молодим поколінням. Свої позитивні результати дають систематичні зустрічі наших президентів, інтенсивна економічна та культурна співпраця, політичні діалоги, реалії, що складаються у Європі.

Але з'їзд все-таки відбувся і мав він явно антиукраїнський характер.

Старенькі дідусі, бабусі, що прибули до Польщі з-за кордону і вважають себе героями кривавих подій на Волині, на Перемишльщині в роки Другої світової війни, наговорились досхожу. Вони гордяться тим, що брали участь у беззмістовій різанині, в якій загинули тисячі українців і поляків, у реалізації операції "Вісла", задуманій комуністичним режимом Польщі та радянськими більшовиками.

Можемо зрозуміти, що вшанування пам'яті загиблих є справою обов'язку і совісті живих. Та коли ця свята справа супроводжується паплюженням українців, що боролись за свободу, нашого населення, яке зазнало на своїх західних, а за визначенням кресов'яків, "східних польських кресах", нечуваних знущань від західних і східних окупантів, від польських шовіністів, не можемо мовчати. А саме в такому руслі згадували події сорокових років учасники з'їзду. Багато мовців, у тому числі професор Едвард Прус, називають цифру — півмільйона поляків, які нібито були замордовані українськими націоналістами. Кожен дослідник, обізнаний з історією цього періоду, запевнить, що це не відповідає дійсності. Жертви були з обох сторін, а виграшу не мав ніхто. Виграли лише ті, хто прагнув ворожнечі між сусідами, хто загальмував розвиток двох великих європейських народів на п'ять десятиліть. Здоровий польський і український націоналізм все ж виявили себе тепер, наприкінці століття, виводять нас з туману, закликають спільно розбудовувати європейський дім.

Поважний пан з Лондона, поважна пані з Америки, інші оратори під час антиукраїнської акції виявили явне незнання історії, відрівність від сьогодення. Їм досі відається, що основними кривдниками польських людей були

українські націоналісти, ОУН-УПА. У реакційно-правій пресі, зокрема часописі об'єднання кресов'яків "На рубежі", члени українського руху опору, Повстанська Армія порівнюються з хорватськими фашистами, червоними кхмерами. Проте Армія Крайова — геройчна. Згаданий часопис у багатьох номерах останніх років друкує карту, на якій зазначено величезні "східні креси", які втратила Польща за свою історію, до Дніпра, Риги, навіть далі на схід.

Акція вшанування кресов'яків розпочалась біля пам'ятника перемишльським орлятам, що "захищали" у 1918-1920 роках Львів. Від українців, звичайно!? Цим самим виявилось намагання показати "безперервність кривд", що їх буцімто українці завдали полякам. Було заплановане покладання квітів до таблиці у військовому гарнізонному костелі — колишньому греко-католицькому кафедральному соборі. Нагадаємо читачеві, що на ній зображене. На лівому крилі орла — перекинутий герб української держави Тризуб з написом "УПА", на правому — фашистська свастика. А напис чого вартий! "Невинному польському населенню, люто мордованому бандитами УПА на південно-східних кресах Речі Посполитої у 1942-1948 роках". Та коли тверезомисляча громадськість не схвалила цього, пристрасті розпалювались з кожною годиною роботи з'їзду, і акція напівлегально все ж була виконана. Біля таблиці — довоєнна карта Польщі. Усе це, без сумніву, впливає на виховання жовнірів, які приходять сюди молитись. Посол України в Польщі Петро Сардачук свого часу висловив офіційний протест проти такої наочності. Та знімати її місцева влада не поспішає.

Виглядає, що настрої в кресов'яків-ветеранів нинішнє польське суспільство не сприймає у переважній своїй більшості. Деякі високі урядовці, запрошені на з'їзд, не прибули. Навіть президент Перемишля Савицький, який ще недавно виступав активним противником проведення українського фестивалю в своєму місті, участі в з'їзді не взяв. Так само вчинили і маршалок сейму, ряд членів парламенту, єпископи. А сенатор Вітольд Ковальський, молодий політик, батько шістьох дітей, намагався на зборах кресов'яків у палаці спорту втихомирити пристрасті, пояснити, що нашим народам треба жити подобросусідськи, що одностороння ревізія подій періоду Другої світової війни не має перспективи. Наше майбутнє – у спільній інтеграції в цивілізований світ.

Не сумніваюсь, що такий виважений виступ представника молодого покоління не раз буде критикуватись у шовіністичній польській пресі. Але його позиція сприятиме порозумінню між поляками та українцями. Товариство кресов'яків, очолюване Яном Скальським, ма-

ло б зрозуміти, що воно відстає від історичного процесу. Спільну історію сусідніх народів повинні писати не псевдоісторики на зразок Пруса, заангажовані шовінізмом та емоціями, а тверезомислячі, незашорені науковці.

У минулі вихідні дні Перемишль жив не черговим зібранням кресов'яків. Люди працювали, відпочивали, вчилися. У костелах вінчались молоді пари. Українські жінки торгували на базарах, державний українсько-польський кордон перетинали авто з польськими номерами, пожавленням відзначався піший перехід через кордон. Корінні мешканці-українці, родини яких так чи інакше потерпіли від насильства у воєнні та післявоєнні роки і які, з огляду на обставини працюють сьогодні на зміцнення польської держави, ще й ще раз запитують: як довго тяжітиме над ними тягар історичної нesправедливості.

Мироslav Паранчак,
Львів-Перемишль-Львів.

"За вільну Україну", 23 липня 1998 р.

Зберігаємо текст оригіналу.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ "ЛЕМКІВЩИНА" СВОЇМ РІДНИМ В УКРАЇНІ?
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ 16.00 АМ. ДОЛ.

РЯТУЙМО НАШІХ БРАТІВ, ПОТЕРПІЛИХ ВІД ПОВЕНІ!

Із цим гарячим закликом звертається Екзекутива ЗУАДК-у до кожного українця і кожної українки, яким не байдужа доля братів і сестер на українських землях. До цього заклику спонукає нас інформація, надіслана Урядом України до Організації Об'єднаних Націй, світових представництв в Європі й до нас, українців діаспори. Отже, Закарпатська область України зазнала страшного стихійного лиха: повінь затопила сотні сіл, зруйнувала тисячі родинних гнізд. Десятки тисяч людей опинилися під голим небом. Страждають діти... Є людські жертви...

Бракує всього необхідного для рятування життя, зокрема дітей і старших віком — бракує медикаментів у шпиталях, коців, наметів, харчів, одягу, взуття. Державні чинники, зокрема Міністерство з питань надзвичайних ситуацій, проводять інтенсивну рятівну акцію, але потреби є великі, і цьому не можуть зарадити самі адміністративні структури України.

Українці діаспори, простягнімо руку допомоги нашим братам-закарпатцям! Нащою особис-

тою участю — через наші датки — засвідчимо, що ми є нероздільною частиною української нації, незалежно від того, з яких земель України походимо і, яке віровизнання маємо, бо ж у першу чергу ми — українці й християни.

Чекають нашої допомоги і українські села Марамарощини, що є під румунською владою. Там також понад 1000 родин залишилися без даху над головою, з багатьма дітьми, а зима стукає у двері. Голова українського представництва в Румунії Степан Ткачук, відомий український письменник, повідомив Екзекутиву ЗУАДК-у, що у зв'язку з повінню відкликає свій приїзд на Конгрес СКВУ, щоб усі фонди, приділені на подорож, негайно передати потерпілим.

Висилаймо наш даток вже сьогодні, не відкладаймо допомоги на завтра!

Адреса:

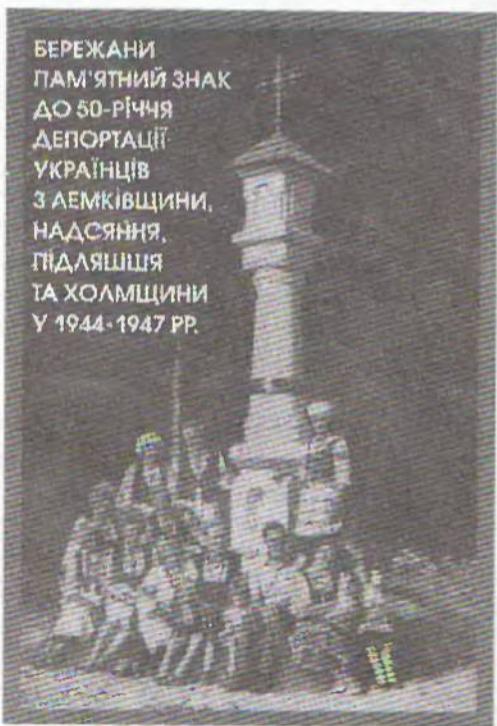
United Ukrainian American, Relief Committee
1206 Cottman Avenue
Philadelphia, PA 19111, тел.: 215-728-1630

Відгукуючись на заклик З'єднаного Українсько-Американського Допомогового Комітету, Крайова Управа ООЛ та відділи ООЛ Пассейк, Ірвінгтон і Джерзі Сіті закупили понад 800 фунтів харчів, які переслано потерпілим від повені.

НАМ ПИШУТЬ...

БЕРЕЖАНСЬКІ ЛЕМКИ

Минуло 50 років, як ми покинули рідні Карпати, наші прадідівські землі. І хоч ми вже асимілювалися з населенням Галичини і східних областей України, однак велика туга за рідним краєм не покидає нас ні на хвилину.

І як тільки Україна була проголошена незалежною державою, у нас, депортованих з Лемківщини, пробудилось бажання ще більше згуртуватись і активізувати роботу по відродженню історії, культури, побуту і традицій лемків. Колективна поїздка на лемківську ватру у Ждиню стала стимулом для проведення таких міроприємств, які б сприяли відродженню в нашій пам'яті спогадів не лише про наш лемківський край, а й про його славних синів. Тому Бережанське товариство "Лемківщина", головою якого була Ольга Трач провела ряд вечорів-спогадів до

ювілейних дат видатних людей, наших краян, а саме: "Тимотей Старух — глашатай незалежності України", "Никифор Дровняк — самобутній народний живописець Лемківщини", "М. Вербицький — композитор гімну 'Ще не вмерла Україна'", "Повернутий із забуття Франц Коковський", проведено вечір до 80-річчя від дня народження невтомного шукача і примножувача духовних скарбів нашого народу, фольклориста Ореста Гижі. До 50-річчя депортациі проведено вечір на тему "Рідна земле моя, із твого джерела я напився краси і земного тепла".

Останній вечір-спогад наше товариство провело разом з Козівським товариством, головою якого є Олексій Кіляр у м. Козова про вихідця з Лемківщини, письменника, журналіста, художника і громадського діяча Юліяна Тарновича-Бескида до 95 річниці від дня його народження.

Переповнена заля Будинку народної творчості земляками Ю. Тарновича з великою увагою слухала спогадів його синів Мирона, який зі своєю сім'єю живе у Козові, та Олександра з м. Ужгорода, а також односельчан з села Синяви Сяніцького повіту, які особисто знали, зустрічалися і спілкувалися з письменником. З великим зацікавленням присутні на вечорі знайомилися з матеріалами про творчість Ю. Тарновича-Бескида.

Лемки, присутні в залі, тепло вітали виступ Бережанського співочого гурту "Лемкиня", в програмі якого були лемківські народні пісні, поезія і гумор.

Цікаво пройшла презентація книжки лемка з Яблониці Івана Скальського "У назві тій — буйня яблунь цвіту".

Багато труду вкладо Бережанське товариство "Лемківщина" для встановлення Пам'ятного знака до 50-річчя депортациі українців з пограничних земель України

10-ТИРІЧЧЯ ТОВАРИСТВА “ЛЕМКІВЩИНА” У ЛЬВОВІ

18-го жовтня 1998 року біля Ветеринарної академії у Львові було особливо багатолюдно. Тут зібралися з усієї України, а також із діаспори вихідці з Лемківщини, щоб відзначити десятиріччя заснування культурологічного товариства “Лемківщина”.

Лемківщина — край безмежної краси найдалі висунутих на захід споконвіку українських земель, що простягнулись від Сяну на сході до Попраду і Дунайця на заході. Ці землі після Другої світової війни ввійшли у склад Польщі, а населення було депортоване в Україну в так званій акції переселення, решта в час акції “Вісла” на західні понімецькі землі Польщі. То ж лемки позбавлені території малої своєї Батьківщини. І коли вони щороку зустрічаються на своїх конференціях, то хоч духом і уявою знаходяться на своїй рідній Лемківщині. Згадують свої пісні, звичаї, традиції. Так було й цим разом. У вестибюлі академії виставка мистецьких творів вихідців із Лемківщини: О. Величка, В. Одрехівського, братів Ю. і М. Амбіцьких, родини Сухорських, А. Хомика, Д. Солинки та літературних творів Б. І. Антонича, В. Хомика, І. Головчака, І. Красовського та ін.

Присутні оглядають виставку, зустрічаються односельчани, розсіяні по різних областях України, діаспори, радіють, що хоч минуло більше як 50 років від дня депортациї, але їх самобутня культура не пропадає.

11-та година. Актова заля академії заповнена віщент делегатами конференції. Національним гімном України розпочиняється

відкриття урочистого зібрання на честь відзначення десятирічного ювілею товариства “Лемківщина”.

З доповідью про діяльність товариства за 10 років виступив його голова Михайло Шпак. Він розповів присутнім про цю велику роботу, яку провело товариство на збереження самобутньої лемківської культури в Україні та її відродження на Лемківщині у Польщі.

При товаристві існує народна хорова капеля “Лемковина”, яка об’їхала із своїми концертами всю Україну, Естонію, Польщу, Німеччину, на яких популяризувала красу лемківських народних пісень. Вона постійний учасник фолклорного свята Лемківщини у с. Ждиня, що проводиться щороку у Польщі.

На протязі 10 років товариство провело кілька фестивалів лемківської пісні у Львові. На його базі підготовлено і проведено два Конгреси Світової Федерації Лемків.

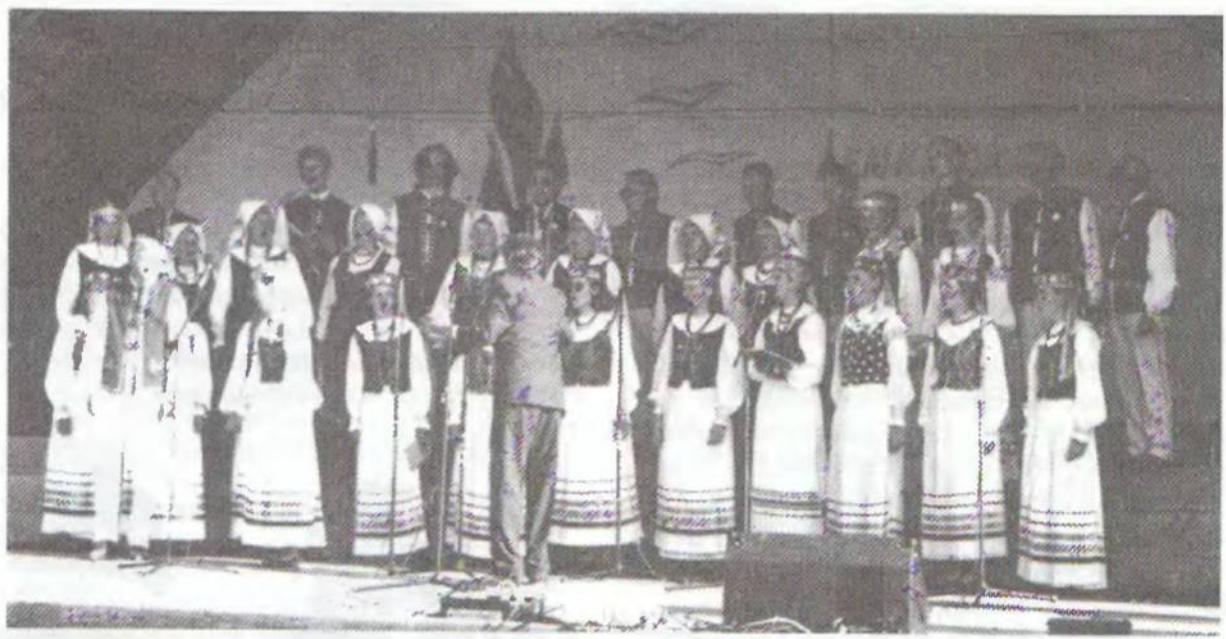
При співчасті Фундації Дослідження Лемківщини у Львові і членів товариства “Лемківщина” побудовано у Шевченківському гаю у Львові лемківську церкву святих Ольги і Володимира — копію церкви із села Котань, що збереглась на Лемківщині. Тут у релігійні свята збираються лемки зі Львова, Калуша, Івано-Франківська, Тернополя, Києва та діаспори на Богослужіння, а після них видбуваються віча, лемківські кермеші, зустрічі хорових колективів різних міст, знайомі лемки і їх родини. Цей клаптик української землі нагадує їм Лемківщину, її звичаї, традиції.

Члени товариства за 10 років надруку-

валитесь виступ лемківського фолклорного самодіяльного співочого гуртку “Лемкиня”. Гурт виступав на II Всеукраїнському Конгресі лемків у Івано-Франківську та на II Світовому Конгресі Світової Федерації Лемків у Львові, є частим гостем у селах, де проживають лемки, а під час різдвяних свят у лемківських сім’ях нашого міста з колядками і щедрівками.

м. Бережани, квітень 1998 р. Галина Завійська, лемкиня з с. Одрехови.

“ЛЕМКІВЩИНА”, Ч. 3-4, ОСІНЬ-ЗИМА, 1998

Гордість Товариства "Лемківщина" у Львові.
Хор "Лемковина" на ватрі у Ждині. 1995

вали ряд статей про депортацію лемків у 1944-1947 рр., про видатних вчених, громадських діячів — вихідців з Лемківщини, про культуру, звичай, традиції лемків.

Можна продовжити перелік різних цікавих заходів товариства, але за браком часу не можна цього зробити — заявив доповідач М. Шпак.

Потім пішли привітання на адресу товариства "Лемківщина" від Краєвого Братства Ветеранів ОУН-УПА ім. ген. Романа Шухевича—Тараса Чупринки, Народного Руху України, товариств "Надсяння", "Любачівщина", "Холмщина", "Бойківщина", "Гуцульщина" та польського товариства, які доповнили ще доповідь М. Шпака про велику працю товариства "Лемківщина" у справі відродження лемківської самобутньої культури.

Приємно було почути теплі слова заступника голови Польського товариства в справі розвитку дружніх стосунків між Україною і Польщею. З вітальним словом на честь товариства "Лемківщина" виступив гость Словаччини, професор Пряшівського університету Микола Мушинка та гость з Канади Олег Іванусів. Завершив виступи голова Світової

Федерації Українських Лемківських Об'єднань Теодозій Старак.

Після урочистого зібрання розпочався великий святковий концерт, на якому виступили: хорова капеля "Лемковина", хор лемківського осередку з Борислава "Студенка", самбірська духовна оркестра і ансамбль "Пролісок", хор університету "Львівська політехніка", товариства "Любачівщина". Тепло зустріли присутні виступи заслужених артистів України Марії Байко, Володимира Ігнатенка та інших вокальних виконавців українських лемківських народних пісень. Концерт тривав від 15.00 до 20.00 год. Ніхто не поспішав додому, навіть ті, що прибули з Тернополя, Івано-Франківська, Борислава, Самбора і інших міст.

З сумом і жалем за рідною Лемківщиною розходилися учасники 10-річного ювілею товариства "Лемківщина", але й з радістю в серцях, що зустрілись, що лемківські пісні й культура відроджуються й живуть і що Лемківщина була, є і буде завжди нашою. Дай Боже, щоб так було.

Галина Щерба
м. Львів.

З ДІЯЛЬНОСТИ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Весною ц. р. відбулися два засідання Колегії лемківських товариств в Україні — у квітні у Львові та в червні в Тернополі. Основним питанням, яке там вирішувалося було територіальне розширення діяльності товариства "Лемківщина". Поставлено завдання — утворити товариства в щонайменше 13 областях України. Якщо це завдання буде виконане, то згідно з українським законодавством можна буде зареєструвати єдине всеукраїнське товариство "Лемківщина", що стане підставою для реєстрації СФУЛО. Обговорено також проблему поїздки на "Ватру" в Ждиню і завдання СФУЛО на найближчий період.

У липні голова, Теодозій Старак взяв участь у фестивалі в Свиднику, де провів нараду з членами Президії СФУЛО з Польщі, України, Словаччини та з членами Головної управи Об'єднання русинів-українців Словаччини. Присутній був також представник Союзу руснаків-українців Югославії п. Сакач, який заявив, що очолювана ним організація має намір вступити до СФУЛО. Обговорено ряд питань, що стосуються ситуації в ОРУС та діяльності СФУЛО.

Члени Президії СФУЛО мали ряд зустрічей з представниками офіційних кіл Словаччини, які прибули на фестиваль, а також із владами Свидника.

Наступною важливою подією була "Ватра" в Ждині. Слід зазначити, що цьогорічна "Ватра" була значно скромніша від попередніх. Головна причина цього — дуже мало лемків прибуло з України. Причина — польські служби не дозволили прибувати організованим групам із внутрішніми українськими пашпортаами, а на придбання закордонного пашпорта у багатьох людей немає грошей. Під час "Ватри" проведено засідання європейської частини Президії СФУЛО.

8-9 серпня Т. Старак взяв участь у мистецькому фестивалі "Над Ославою" в с. Мокрому на Сяніччині та в посвяченні пам'ятного хреста на місці поховання

замордованих поляками мешканців села Завадка Морохівська.

16 серпня у Львові в Шевченківському Гаю після Богослуження в лемківській церкві відбувся великий лемківський кермаш, на який прибули лемки з цілої Західної України, а також із Києва і деяких східних областей. Це було справжнє свято єднання всіх лемків.

Літом ц. р. перебував в Україні Іван Філь (справа), фінансовий референт СФУЛО. На знімці ділова зустріч з головою СФУЛО

Теодозієм Стараком.

Члени Т-ва "Лемківщина" з Т. Стараком і І. Філь.

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

ВІСТІ З КРАЙОВОЇ УПРАВИ ООЛ

- **31 липня, 1998**, Пассейк, Н.Дж. Засідання КУ ООЛ. Заслухано звітів за минулий квартал; обговорено плян праці на найближчий час.
- **30 серпня, 1998**, С. Бавнд Брук, Н.Дж. Фестин-пікнік 4-х відділів ООЛ. Участь взяла голова КУ М. Дупляк; відбулась зустріч з капітаном Чорноморської флоти Євгеном Лупаковим.
- **6 вересня, 1998**, Здиг СУМА, Елленвіл, Н.Й. КУ репрезентувала голова Марія Дупляк.
- **4 жовтня, 1998**, Нью-Йорк. 125-ліття Наукового Товариства ім. Шевченка. М. Дупляк репрезентувала КУ ООЛ.
- **8 листопада, 1998**, Пассейк, Н.Дж. Загальні Збори Фундації Дослідження Лемківщини.
- Головою переобрano Володимира Кікту.
- **28 листопада, 1998**, Пассейк, Н.Дж. Загальні Річні Збори 3-го Відділу ООЛ. КУ репрезентувала М. Дупляк, її голова. Головою відділу переобрano Василя Гаргая.
- **30 листопада, 1998**, Кліфтон, Н.Дж. Заходом КУ та відділів Пассейку, Ірвінгтон і Джерзі Сіті закуплено і запаковано понад 800 ф. харчів для потерпілих у повені на Закарпатті.
- **2-7 грудня, 1998**, Торонто, Канада. Світовий Конгрес Українців. Марія Дупляк репрезентуватиме Організацію Оборони Лемківщини в Америці.

СКЛАДАЄМО ЩИРУ ПОДЯКУ ВІДДІЛАМ ООЛ В ПАССЕЙК, КАРТЕРЕТ-ЕЛІЗАБЕТ, ІРВІНГТОН ТА ДЖЕРЗІ СІТИ ЗА ЇХНІЙ ДАР В СУМІ ПО 250.00 ДОЛ. – РАЗОМ 1000.00 ДОЛ. НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ “ЛЕМКІВЩИНА”.

ДЯКУЄМО!

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ФЕСТИН-ПІКНІК ЧОТИРЬОХ ВІДДІЛІВ ООЛ

В соняшну неділю 30 серпня 1998 р. в чудовій, обширній охолоджуваній залі Центру Української Культури на оселі Православної Консисторії в Савт Бавнд-Бруку, Н.Дж. відбувся черговий пікнік-фестин, влаштований заходами 4-х Відділів ООЛ, Ірвінгтон, Пассейк, Картерет-Елизабет і Джерзі-Сіти, та при підтримці Нью-Йоркського і Йонкерського Відділів ООЛ.

Фестин-пікнік став традиційною імпрезою, яку продовжуємо вже понад 25 років.

На пікнік приїхало багато гостей-симпатиків і любителів нашої організації з усіх сторін, щоб зустрінутись та спокійно, дружньо провести час перед своїх в теплім родинним настрою, і забавитись весело при звуках оркестри “Січ”, а також відвідати могили своїх рідних спочилих на цвинтарі українського Пантеону св. Андрея.

Пікнік відкрив і провадив імпрезою голова Іван Гресь. Він привітав присутніх священиків, голову КУООЛ Марійку Дупляк,

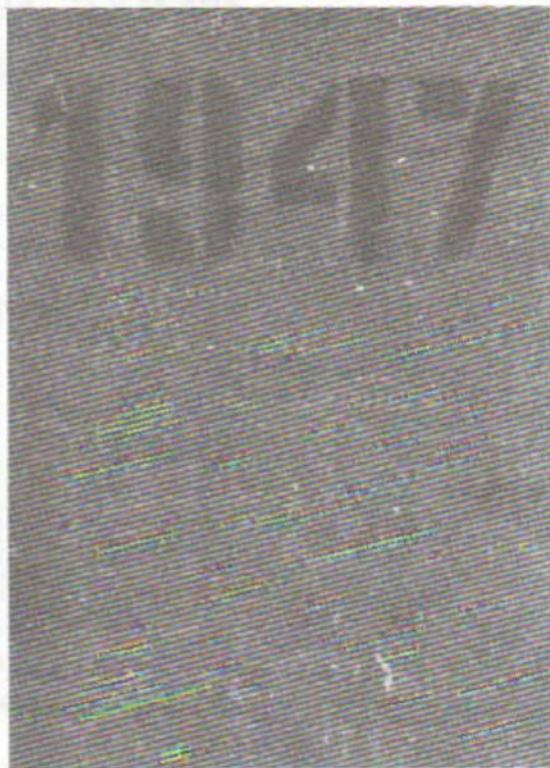
Продовження на стор. 32.

РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ

“СЕРЦЕ БОЛИТЬ, А РОЗКАЗУВАТЬ ТРЕБА...”

Село Завадка Морохівська на Лемківщині було невелике: 49 дворів. Жили дружно, працювали й бавилися разом. З цього села походить Анна Баб'як (з дому Добрянська), у пам'ять якої пролита в селі кров затъмарює найсвітліші спомини — про хор і дзвони в церкві, вуличні прізвиська і невибагливі жарти. Після виселення мешканців села, у ньому залишилися одна хата, мурована школа і церква. Але перед виселенням страшних тортур зазнало все село Завадка Морохівська.

Війна принесла лихо. Першим Завадку спалили німці. Видалося їм у 1944 році, що тут переховується розвідник з Червоної Армії, тож зібрали усіх людей за селом і поставили кулемет. В останню мить вийшла наперед Анна Машлюх й засвідчила, що бачила військових, вказала куди вони пішли. Німці людей відпустили, а хати спалили. До липня 1945 року люди відбудувалися, але в в січні 1946 прийшло військо польське. Йшли від хати до хати й одних вбивали, а інших гнали вперед. На одному березі потоку вбили Васька Циганка, Михайла і Петра Гринів, Юзка Томашів, на другому — Андрія та Івана Нечистих. На Анну жовнір теж націлив гвинтівку, але інший його зупинив, бо дуже молодою була ще вона, пожалів. “То був стичень, мороз, — розповідає Анна. — Як військо пішло, люди позамерзали. Ті вбиті зробилися як дерев'яни. Ладували їх на сани й возили до спільноти ями, але хто мав когось з родини, то ховали його на тім самим цвинтарі коло родини. Максимова Каська в самім куті, під похиленим берестом лежит, як і мій брат. Її син і муж ся зістали і її поховали. Від того похиленого береста, від долу рахуючи, лежат і ті, що їх другим разом побили: Білас Теодор, Яким Шуркала, Дибик Іван, Нечистий (Дзядів) Михайло, що був без руки, наш стріко, Машлюх Фисько, що ся з Німец вернув з другом жінком, Білас (Гнатків) Іван, що з війска вернув руского (його паскудні забили: кольбом так ударили, же чашка злетіла й полетіла в потік, уся кров з нього потоком

Обкладинка книги “1947”.
“1947” book cover.

зійшла) і інші. Машлюх Миколай, Машлюх Теодор, Машлюх Іван, Козлик Стефан, а далі лежат Нечисти Катерина, Марія і Анна. Маті забита зістала, а ті дві доньки з одной і другої сторони лежали, мама ікону на грудях тримала, іконом ся хоронила (у них багато ікон, як малювали церковцю, то в них цілу хату зробили таку, як у церкви, бо в них мешкалиtotи малярі). Позабивали їх на купі гною, через образ стрілили, через Матір Божу”.

77 таких спогадів про події акції “Вісла” зібрано у пропам'ятній книзі “1947”, що побачила світ минулого року у варшавському видавництві “Тирса”. Спонсором видання стала Фундація Дослідження Лемківщини в Америці, а склав її Богдан Гук. Том має багато оригінальних ілюстрацій — світлин, документи, малюнки...

Спогади охоплюють 47 місцевостей — терени Бойківщини, Лемківщини, Надсяння, Підляшшя, Холмщини, де 1947 року пройшов в українських селах страшний вихор акції "Вієла". Я навів на початку цієї розповіді лише кілька рядків спогаду жінки з невеликого підкарпатського села, а такими ж тяжкими, кривавими є усі 77 наведених документів. Книга має 650 сторінок, сорок із них відведено для переліку загадуваних прізвищ і це переважно — жертв.

Півстоліття минуло від тієї трагедії, настав час осмислення. І це робить передовсім упорядник книги Богдан Гук, який виносить криваві події понад людські долі, надаючи їм вселенських категорій Зла і Добра. У слові до читача він пише: "Зло заважає наближатися до себе, заважає мислити, осмислювати, відчувасти. Зло всевладно панує над захопленою собі частиною й таким чином позбавляє нас самих себе". У цих рядках викладено мету видання — книга зібрана не лише для того, щоб зберегти історичну пам'ять про події і полеглих людей. Її поява дає нагоду, обопільно визнавши правду, шукати шлях до взаємного прощення. Багато людей зарах заклопотані цим нелегким завданням. Польський історик Владислав Серчак писав у серпні ц. р.: "Віддання почестей жертвам братовбивчої боротьби є для усіх нас обов'язком і кожен жест в цій мірі має особливе значення. Власне тому під час своєї візити у Львові президент Валенса поклав квіти не тільки на цвинтарі Орлят Львівських, але також до пам'ятника Січових Стрільців. Також підписи президентів Квасневського і Кучми під "Декларацією поєднання..." означали бажання продовжити порозуміння на користь творення нової, об'єднаної Європи".

Про це ж написав у книзі Богдан Гук: "І все ж стоймо перед високим наказом скинути з себе оцей тягар. Не можемо не перемогти. Мусимо рятуватися як чутливі й розумні, здатні вертатися до основ. Мусимо залишитися здатними до зустрічі, розмови, рятівного знаку троєперсної долоні. Витримаймо. Так треба".

В липні нинішнього року Анджей Козьол в нью-йоркському "Новому дзенінку" видрукував розповідь про польський табір

Явожно, у якому в 1947-1949 роках були ув'язнені українці й, зокрема лемки, загалом 3936 осіб. "У понятті тодішньої влади, — пише автор, — кожен українець був з УПА". Щоб довести це, в'язнів нещадно тортурували. Добре, що про це розповідає одна з провідних польських газет Америки. Настав час правди.

В цілому ж усі ми повинні керуватися настановою Тараса Шевченка: "Серце болить, а розказувати треба: нехай бачать сини і внуки, що батьки їхні помилялись, нехай братануться знову з своїми ворогами. Нехай житом-пінсьцею, як золотом, покрита, нерозмежованою останеться навіки від моря і до моря слав'янська земля!"

Пропам'ятна книга "1947" має передовсім значення як достовірна ілюстрація до важкої сторінки з історії українського народу. Навіть оті 77 спогадів, які наведені у книзі, є повноцінним матеріалом для соціологічної аналізи числа жертв, їхнього віку, способу смерті, дальшої долі уцілілих. Водночас книга може послужити за основу для етнографічних досліджень життя і побуту українців на великому терені їх стального замешкання впродовж чималого періоду часу, бо розповіді людей виходять далеко за межі 1947-го року. Упорядники книги, записуючи спомини на плівку, не редагували їх, тому в багатьох випадках збережено оригінальну говірку тих чи інших місцевостей. І це теж посилює значення книги як джерела інформації про мову наших батьків й дідів. Багато повчального можуть почергнути з книги дослідники історії церковного життя, самодіяльного мистецтва, генеалогічного походження українських родин.

Та передовсім це книга скорботи, яка не минає, передається з покоління у покоління. Тепер ми вже маємо усі підстави сказати, що організатором примусового виселення українців з їхніх сіл і вбивств та тортур, які супроводжували цю акцію, були комуністи. Акція скерувалася з Москви, але завбачливо проводилася рукми поляків за принципом: "Поділяй і владарюй". Численні провокації спеціальних загонів НКВД нарощували взаємну ненависть між українським і польським населенням. І це призвело до страшних жертв і на Лемківщині, і на Волині.

НОВА КНИЖКА РОМАНА ОДРЕХІВСЬКОГО

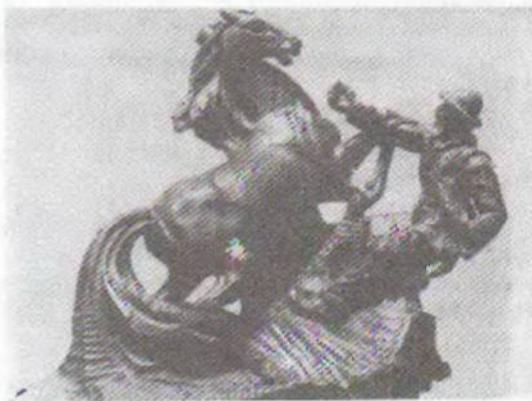
Роман Одрехівський: "РІЗЬБЯРСТВО ЛЕМКІВЩИНИ". Видавництво "Сполом" — Львів, 1998. стор. 262.

Лемківське різьблення у другій половині XIX — першій половині ХХ ст. стає феноменом українського народного мистецтва, творить одну з визначальних ознак культури лемків. Звідси не випадково дослідницька увага до згаданої теми не послаблюється уже кілька десятиріч (В. Паньків, А. Будзан, М. Моздир та ін.). Спочатку появилися статті, а тепер і монографія Р. Одрехівського, яка заповнює відповідну прогалину в українському мистецтвознавстві.

Структура роботи чітка, добре продумана, складається зі вступу, трьох розділів, висновків і додатків.

У першому розділі "З історії розвитку різьбарства на Лемківській землі від найдавніших часів до середини XIX ст." автор висвітлює етапи формування і розвитку своєрідного виду творчості, спростовує хибні твердження зарубіжних дослідників щодо часу появи лемківського різьблення.

Другий розділ "Різьбарство на Лемківщині кінця XIX — початку ХХ століття" присвячений історичним та економічним умовам розвитку сакрального різьблення, пластики ма-

Ю. І. Амбіцький, М. І. Амбіцький. Господар. 1985 р. З книги "Різьбарство Лемківщини".

лих форм на Лемківщині в кінці XIX — початку ХХ ст. Тут автор вперше показує традиційність й оригінальність лемківського різьблення в камені, дає нові дані про творчість уже відомих майстрів, як наприклад, М. Орисика та ін.

У третьому розділі "Сучасна лемківська різьба" автор простежує основні тенденції розвитку сучасного лемківського різьблення, дає йому належну обґрутовану оцінку. Водночас охоплено аналізою значну частину сучасних творів виконаних різьбарами в Україні та за її межами.

Монографія Романа Одрехівського опрацьована на належному фаховому рівні.

М. Є. Станкевич,

доктор мистецтвознавства,
зав. відділом народного мистецтва
Інституту народознавства НАН України.

Монографію Р. Одрехівського "Різьбарство Лемківщини" можна замовити:

The Lemko Research Foundation
P. O. Box 7
Clifton, NJ 07011

пересилаючи належність 10.00 ам. дол. + 2.50 ам. дол. за пересилку.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

св. п. ВАСИЛЬ СКОМСЬКИЙ

Василь Скомський помер нагло 28-го квітня 1998 р., залишаючи в смутку дружину, доньок, внуків, приятелів і знайомих.

Похоронні відправи відправив парох Української Католицької Церкви "Пресвятої Покрови" в Озон Парку, Н.Й. о. Петро Огірко.

Під час понахиди покійного Василя прощають на вічну дорогу: від Крайової Управи ООЛ і Ради Директорів ФДЛ Мирон Мицьо, почесний голова ФДЛ, від 1-го Відділу ООЛ Корнило Баб'як, від церкви і громади Озон Парку Михайло Біланчук.

Народився Василь в 1926 році в селі Смільник, Ліського повіту, на Лемківщині.

В 1942 році Василь молодим юнаком залишив своє село і примусово вийшов на роботу до Німеччини. По війні в 1947 році емігрував до Англії. Тут, окрім щоденної праці, включився до громадського життя, став членом СУМ і ОУН.

В 1952 р. Василь емігрував до Канади, а відтак в 1957 р. до США і замешкав в районі Нью-Йорку. Тут став членом УККА, СУМА і ООЧСУ.

Цього самого року Василь був одним з тих, які відновлюють працю 1-го Відділу ООЛ. Для Василя ООЛ стає найближчою сорочкою. Він був кілька разів головою 1-го Відділу в Нью-Йорку.

В 1961 році Василь одружився з Галиною Шмара зі села Мокре, на Лемківщині. Їхня родина скоро побільшилась: прийшли на світ дві доньки, які виховуються в СУМА; приходять на світ і внукі.

На великий жаль, коли діти почали жити самостійно, а родичам спокійно жити і втішатися дітьми і внуками, для Василя Всешишній зарядив по другому. Він забирає його від родини, друзів і знайомих в далеке, вічне життя.

Мої знайомства з покійним Василем, розпочалися при кінці 60-их і на початку 70-их років. В цій людині я впізнав великого українського патріота, який твердо і непохитно стояв на твердих національних українських позиціях.

Ми оба віддано працювали в найближчій нам Організації Оборони Лемківщини. Коли

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 3-4, ОСІНЬ-ЗИМА, 1998

творилась в 1970 роках Фундація Дослідження Лемківщини покійний Василь став одним з перших її членів. Увійшов до Ради Директорів, де виконував функцію скарбника на протягі 13-ти років.

Допомагав при заснованню журналу "Лемківщина", де понад 10 років провадив його фінанси.

Брав активну участь у виданні таких книжок: — "Дерев'яна архітектура Українських Карпат", "За Сян", "3-те, 4-те і 5-те числа "Аннали Лемківщини", "Мала сакральна архітектура Лемківщини", "Лемківщина в огні".

Однак найбільше труду покійний вложив у виданні наукової праці у 2-х томах "Лемківщина: земля, люди, історія, культура", яка вийшла під фірмою НТШ а повністю фінансована 1-им Відділом ООЛ в Нью-Йорку.

Не можна проминути переживання і труду покійного Василя молодими людьми з Польщі, які опинилися в Австрії. Він був одним із перших, які організовували для них молодих людей як моральну так і матеріальну допомогу.

Покійний дуже цікавився ансамблем "Ословяни", Будовою УГКЦ в селі Мокрому, відновленням Церкви в с. Репедь, Загірю, та побудовою пам'ятника воїнам УПА у селі Смільники. Покійний переводив збірки і висилав до місць призначення.

Ці з нас, які знали покійного Василя — знали його як людину чесну, працьовиту, жертвенну, як великого українського патріота, який ціле своє життя чесно працював для родини, для церкви, для громади, для України в тому і для вужчої Батьківщини — Лемківщини.

Родині покійного Василя складаємо від Крайової Управи ООЛ, від Ради Директорів ФДЛ і від усього членства найглибші співчуття і запевняємо що добра пам'ять про покійного Василя залишиться між нами на все!

Мирон Мицьо

Під час тризни переведено збірку на фонд ж. "Лемківщина" в пам'ять покійного Василя. Пожертви склали:

100.00 дол. — 1-ий Відділ ООЛ;

45.00 дол. — Галина Скомська, Іван і Надя Михальцьо; по 25.00 дол. — Зенон і Софія Перун, Петро і Марія Фабель;

по 20.00 дол. — Корнило Бабяк, Теодор і Анна Павелчак;

15.00 дол. — Теодор і Мирослава Малиняк;

12.50 дол. — Петро і Лариса Сабат;

- по 10.00 дол. — Роман і Катерина Юрчишак, Тесі Шізудло, Р. і Р. Кінг, Надя і Олег Клімко, Анна і Зенон Войтович;
- по 5.00 дол. — Ева Гарайда, М. Мандзяк, Богдан Шагран, Анна Перун, Теодор Тиханський, Марія, Богдан і Анна Тиханській, Роман і Богданна Зарічняк, М. Скомський, Василь Панчак;
- по 2.50 дол. — Т. Котонскі, М. Романцьо, Р. Алфрано, Кляра Скомська;
- 1.50 дол. — К. Кусек;
- 1.00 дол. — О. Скутер.

Разом: 397.00 дол.

св. п. ІВАНКА КОТЛЯР

Ділимося сумною вісткою, що 15-го липня 1998 р. відійшла у вічність св. п. Іванка Котляр з Шитських, нар. в селі Брунари — Лемківщина.

В 1940 році 17-літню Іванку німці вивезли на роботу до Німеччини, де тяжко працювала на фармі через 8 років. До Америки прибула в 1949 р. Рік пізніше вийшла заміж за Юліяна Котляра.

Закінчення зі стор. 27.

голову 1-го Відділу Т. Малиняка, 3-го Відділу В. Гаргая, 4-го Відділу В. Матлагу, 5-го Відділу В. Кікту, 7-го Відділу В. Блажейовського та всіх гостей.

Він попросив до слова голову Крайової Управи ООЛ М. Дупляк, яка привітала капітана Євгена Лупакова (Україна), який загостив на наш пікнік. Вона також привітала гостей з Української Православної Кредитівки з Нью Йорку п. Андрія Шевченка та управителя її філії у Савт Бавнд-Брук, Н.Дж. Богдана Лесіва, а відтак попросила до привіту капітана Євгена Лупакова.

Вірш на тему 7-ої річниці незалежності України виголосила Анна Петрушенко з Києва.

Після цієї офіційної частини розпочався пікнік при звуках чудових українських мелодій.

Покійна Іванка від перших днів в Америці була членом церковного хору при церкві св. о. Миколая в Пассейку. У 1957 р. багато причинилася в організуванні 3-го Відділу ООЛ, а також в підготовці вистави "Лемківські Вечирки". Була головою Батьківського Комітету при парафіяльній школі св. о. Миколая. Була членом Клубу Сеньорів що при церкві св. о. Миколая та членом Управи Відділу ОУА "Самопоміч" в Пассейку.

Покійна була веселою вдачі. В товариських зустрічах своїми жартами всіх розвеселяла і такою залишилась в пам'яті знайомих.

Похорон відбувся 18-го липня 1998 р. з церкви св. Миколая в Пассейку, Н.Дж., а відтак на український православний цвинтар в С. Бавид Бруку, Н.Дж.

Покійна залишила у глибокому смутку 4 доні з чоловіками та 9 внуків.

В пам'ять покійної Іванки Котляр родина склала 100.00 дол. на пресовий фонд ж. "Лемківщина".

В. і П.

Замість квітів на свіжу могилу нашої куми св. п. Іванки Котляр, складаємо 25.00 дол. на пресовий фонд ж. "Лемківщина".

Методій і Варвара Медюхи

В кухні можна було набути смачні українські страви при обслузі членів 5-го Відділу ООЛ в Ірвінгтоні, Н.Дж.

Бару з холодними напітками обслуговував 7-ий Відділ Джерзі-Сіті, а Відділ Пассейк зайнявся продажею квітів.

Льотерію провадив В. Гаргай і В. Блажейовський. Учасники пробували щастя граючи в льотерію. Пощастило тим разом Кредитівці "Самопоміч" в Джерзі Сіті, яка виграла кольоровий телевізор.

Коли сонце хилилось до заходу, учасники фестину верталися до своїх хат, повністю задоволені, радісні та з надією на зустріч в серпні, 1999 р.

Отже, до побачення!

В. К.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ "ЛЕМКІВЩИНА" СВОЇМ РІДНИМ В УКРАЇНІ Й ПОЛЬЩІ!

Дорогі Читачі!

Адміністрація "Лемківщини" кожночасно висилає даром біля 200 чисел журналу на відомі нам адреси в Україні й Польщі. У зв'язку з високими поштовими коштами, ми будемо змушені припинити дарову висилку. Тому просимо Вас, передплачуєте "Лемківщину" своїм рідним чи знайомим.

Річна передплата летунською поштою виносить 16.00 ам. дол. річно.

Адміністрація "Лемківщини"

Згідно з журналистою практикою, редакція приймає тільки оригінали статей чи дописів. Статті, які були вислані/надруковані в інших журналах чи часописах не будемо поміщувати.

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скрочувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати неввічливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate: in the United States of America \$ 12.00 per year (Bulk mail), in countries other than U.S., annual subscription is \$ 16.00 in U.S. currency; single copy: US \$3.00.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.
Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата: в США 12.00 ам. дол. звичайною поштою; в країнах поза межами США 16.00 ам. дол. річно; ціна поодинокого числа 3.00 ам. дол.

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No. 937

http://lemko.org

Digitally signed by http://lemko.org

DN: cn=http://lemko.org, o=Walter
Maksimovich, ou, email=walter@lemko.org,
c=US

Date: 2009.12.27 00:27:13 -05'00'

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ 40.00 ам.дол.
(альбомний формат, тверда оправа)

АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину 15.00 ам.дол.
(твєрда, полотняна оправа, 256 стор.)

АННАЛИ, Ч. 5. матеріали-документи про Лемківщину 20.00 ам.дол.
(твєрда, полотняна оправа, 256 стор.)

Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість. 10.00 ам.дол.
(твєрда, кольфова оправа, 264 стор.)

Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ 25.00 ам.дол.
(твєрда, полотняна оправа, 490 стор.)

"БУДЬ ЗДРАВА ЗЕМЛИЦЕ" 5.00 ам.дол.
(українські народні пісні про еміграцію)

До замовлення просимо паскаво додати 2.50 дол. (до кожної книжки) на покриття
коштів пересилки

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011